

ΕΣΤΙΑ

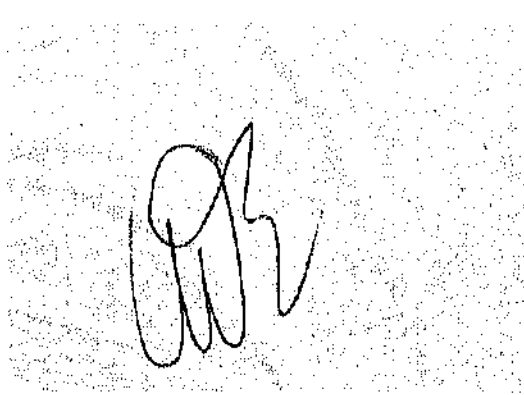
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΕΙΩΤΩΝ
ΑΥΣΩΝ ΑΡΙΘ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

1885

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 8 - ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΦΡ. 8

Handwritten signatures and notes

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπολιτική
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣ

Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείον της 'Εστίας: 'Επί της Ασωφόρου Πανεπιστημίου, 39

1885

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος 10'

Κυβερνήτης: Ἐν Ἑλλάδι σφ. 12, ἐν τῇ Ἀλλοδαπῇ σφ. 20 — Αἱ ἀνδρομαί ἔρχονται ἀπὸ
 1 Λαυραῖοι ἔλατο, ἔσους καὶ ἐνε ἐθέσια. — Γκαρτίον ἀισυ. Ἐστ τῆς λαυρ. Παναγοσταίου 89. 10 Μαΐου 1885

ΠΕΤΡΟΣ ΒΕΛΩΝΙΟΣ

Πρό τινος χρόνου ἐν τῇ γαλλικῇ πόλει Μάνς, πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ Σάρθης, συναστῆθη ἐπιτροπὴ πρὸς ἔγερσιν δι' ἐράνου ἀνδριάντος ἐν αὐτῇ εἰς Πέτρον Βελώνιον, διάσημον φυσιοδίφην τῶν ἀρχῶν τῆς 16ης ἑκατονταετηρίδος, καὶ ἐνα τῶν πρώτων Ἑυρωπαϊῶν περιηγητῶν τῆς Ἑλλάδος, Αἰγύπτου, Παλαιστίνης, καὶ Μικρῆς Ἀσίας.

Ὁ βίος τοῦ ἀνδρός τούτου ὡς περιηγητοῦ καὶ ὡς συγγραφέως περιηγητικοῦ συγγράμματος συνδέεται πρὸς τὴν Ἑλλάδα διότι ἡ συγγραφή τῶν περιηγήσεών του εἶνε μοναδικὴ πηγὴ εἰδήσεων περὶ τῆς κοινωνικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως πολλῶν ἡπειρωτικῶν καὶ νησιωτικῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, κατὰ τὴν 19ῃν ἑκατονταετηρίδα· διὸ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐγέρσεως ἀνδριάντος εἰς αὐτὸν πρέπει νὰ διαλάβωμεν ἐν τῇ «Ἐστία» βραχέα τινὰ περὶ τοῦ βίου τοῦ ἀνδρός.

Ὁ Βελώνιος ἐγεννήθη ἐν τῷ χωρίῳ Σουλτιέρ τοῦ νομοῦ Σάρθης τῷ 1517. Ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἐπισκόπου τοῦ Μάνς ἐσπούδασε τὴν ἱατρικὴν ἐν Παρισίοις, ἐνθα ἀνηγορεύθη διδάκτωρ. Μετὰ ταῦτα διέτρεξε τὴν Γερμανίαν μετὰ τοῦ διασήμου τότε, καὶ φήμην μεγάλην ἔχοντος βοτανικοῦ Βαλερίου Κάρδου, παρ' ᾧ ἤκουσε καὶ μαθήματα βοτανικῆς ἐν Βυρτεμβέργῃ.

Ἐπανελθὼν εἰς Παρισίους ἔτυχεν ἐτέρας συνδρομῆς τῶν καρδινάλιων τοῦ Τουρνὸν, Λορραίνης καὶ Κλέρμὸν πρὸς ἐξακολουθῆσαι τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν του· ἴδια δὲ ὁ τελευταῖος ἐχορήγησεν αὐτῷ πᾶσαν χρηματικὴν συνδρομὴν πρὸς ἐπέκτασιν τῶν γνώσεών του, καὶ πρὸς ἐπιχειρῆσιν μεγάλου ταξιδίου εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Ἐν τῷ ταξιδίῳ τούτῳ ὁ Βελώνιος, ἀκολουθῶν τὴν ἐπιστημονικὴν μέθοδον τῶν χρόνων του, ἔργον εἶχεν, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ συγγράμματός του, νὰ σπουδάσῃ τὰ φυτὰ τοῦ Θεοφράστου καὶ Διοσκορίδου, καὶ τὰ ζῶα τοῦ Ἀριστοτέλους εἰς αὐτὰς τὰς πατρίδας των, πλὴν τούτου δὲ νὰ μελετήσῃ τὰ ἱατρικὰ φυτὰ καὶ βότανα, καὶ ἄλλας ὕλας χρησίμους εἰς τὴν ἱατρικὴν καὶ τὴν βιομηχανίαν, ἃς τὸ ἐμπόριον ἐκόμizεν εἰς τὴν

Ἀσίαν ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, καὶ τῶν ὁποίων ἦσαν γνωστὸν τὸ ὄνομα μόνον καὶ ἡ ἀξία, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ τόπος τῆς ἐξαγωγῆς, καὶ ὁ τρόπος τῆς κατασκευῆς. Τὸ ταξίδιον τοῦτο τοῦ Βελώνιου ἐθεωρήθη ὑπὸ τῶν συγχρόνων του ὡς ἐπιχείρησις τολμηρὰ, καὶ ὡς μέγα γεγονός· διότι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ταξείδιον εἰς τὴν ἀπωτάτην Ἀνατολήν, ὑπ' ἐνὸς ἀνδρός ἐπιχειρούμενον, συνεπῆγε πολλοὺς κινδύνους καὶ πολλὰς περιπετείας. Τούτου δ' ἕνεκα ἡ ἀποδημία τοῦ Βελώνιου ἠμνήθη καὶ διὰ στίχων ὑπὸ τοῦ συγχρόνου ποιητοῦ Ρονσάρ (Ronsard), ὡς περιβαλοῦσα αὐτὸν τιμὴν καὶ δόξαν.

Ἐκ τῆς Γαλλίας ὁ Βελώνιος ἀνεχώρησε τῷ 1546, καὶ ἐπανεκάμφε τῷ 1549. Κατὰ πρῶτον ἐπεσκέφθη τὴν Κρήτην, ἐνθα φαίνεται διέμεινεν ἐπὶ πολὺ, διότι πλείωτερα περὶ ταύτης ἀναφέρει. Περιγράφει δὲ ταύτης συντόμως τὰς πόλεις, καταγράφει τὰ φυτὰ, τὰ ζῶα, ἐν οἷς τὸν ἰχθὺν σκάρον, ὃν καὶ ἀπεικονίζει, γνωστὸν ὄντα τότε ἐκ τοῦ ὀνόματος μόνον καὶ ἐξ ἀτελοῦς περιγραφῆς, ἀπεικονίζει ὡσαύτως τὰς ἀγρίας ἐρίφους τῆς νήσου, (κοινῶς ἀγρίμια), περιγράφει ἦθη καὶ ἔθιμα τῶν κατοίκων, ἐν οἷς καὶ τὸν πυρρῆχιον χυρὸν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων διαλαμβανόμενα. Σημειοῖ ὡς τι ἀγνωστὸν εἰς τοὺς συγχρόνους ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον ἀποβάλλει τὰς ἀρχαίας ὀνομασίας τῶν πραγμάτων. Ἐνθα δ' ἐν Κρήτῃ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἑλληνικαῖς χώραις ἀναφέρει φυτὰ, ζῶα, ὄρυκτά ἢ ἄλλας ὕλας, παραθετοῖ τὸ κοινὸν ὄνομα καὶ δημῶδες πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἑλληνικὸν ἐφ' ὅσον ἦτο αὐτῷ γνωστὸν, πρὸς δὲ καὶ τὸ ἀντίστοιχον γαλλικόν. Οὕτω δὲ τὸ βιβλίον του κατέστη πηγὴ πλουσίας ὕλης διὰ τοὺς λεξικογράφους· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἡμέτερος Κοραῆς συνεχῶς μνημονεῖ τοῦ Βελώνιου ἐν ταῖς μελέταις αὐτοῦ ἐπὶ γλωσσολογικῆς ὕλης.

Ἐκ Κρήτης μετέβη εἰς Ἀθήνας, τῆς ὁποίας ἐν ὀλίγοις περιγράφει τὰ ἀρχαῖα εἶρηια, καὶ ἐκτείνεται πλείωτερον εἰς τὸ περὶ τῆς Ἀημνίας μιλτοῦ, ἧτις ἦτο ἐν χρήσει ἐν τῇ ἐμπορίᾳ ὡς ἐρυθρὰ βαφή. Ἐπεσκέφθη κατόπιν τὴν Θάσσον καὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος, οὗτινος καταγράφει τὴν χλωρίδα· περιγράφει δ' ἐνταῦθα καὶ τὴν κατάστασιν τῶν μοναχῶν, τὰ ἦθη αὐτῶν, τὴν βιομηχανίαν,

και τον ασκητικόν βίον, ένθα και περί τής έν γένει διοικήσεως και καταστάσεως τής ορθοδόξου εκκλησίας.

Έκ Λήμνου περιήλθε πᾶσαν τήν μεσημβρινήν παραλίαν χώραν Μακεδονίας και Θράκης από Θεσσαλονίκης μέχρι Κωνσταντινουπόλεως, τῶν ὁποίων περιέγραψε πᾶν ὅ,τι εἶδε αξιοπερίεργον σχετικῶς πρὸς τὸν σκοπὸν του, ἐν οἷς τὰ μεταλλεία τής Σιδηροκάψας, τήν κατασκευὴν τής στυπτηρίας, ἐσημείωσε δὲ και τίνα περί τῶν ἀρχαίων Φιλίππων, ἴσως δὲ και πρῶτος διέκρινε τὰ ἔχνη, τὰ σωζόμενα ἐν Θράκη, τής μεγάλης ρωμαϊκῆς στρατιωτικῆς ὁδοῦ Ἐγνατίας. Εἰς τὰ περί Κωνσταντινουπόλεως και Προποντίδος ἐν ἄλλοις διά μακρῶν περιγράφει τὸν τρόπον τής ἀλιείας τῶν Ἑλλήνων ἀλιέων παραθέτει δ' ἐνταῦθα και σχεδιογράφημα ἀτελὲς τοῦ Θρακικοῦ Βοσπόρου. Τὰ ἐρετρία τής Τρωάδος ἐφείλκυσαν ἐπίσης τήν προσοχὴν του. Έκ Θράκης ἐπλευσεν εἰς Λέσβον και Χίον, ἀναφέρει δὲ εἰς τὸν παρὶ τούτων λόγον ὅτι εἶδεν ἐκ τοῦ πλοίου του, παραπλεύων ταύτας, τήν νῆσον τῶν Ψαρρῶν, ἣτις ἦτο τότε ἔρημος κατοικῶν, χρησιμεύουσα ὡς βοσκή ὄνων ἀγρίων.

Έκ τής Ρόδου, ένθα παρέμεινε ἱκανὸν χρόνον, ἐπλευσεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἣν περιγράφει και παραθέτει σχεδίαν τής πόλεως, ὅπερ, ὅσον ἀτελὲς και στοιχειῶδες και ἂν ὑποτεθῆ, μαρτυρεῖ τὸ διαφέρον, ὅπερ αὐτὴ εἶχεν εἰς τοὺς λαοὺς τής Δυτικῆς Εὐρώπης. Μετὰ τήν Ἀλεξάνδρειαν αἰ τὸ Κάϊρον, αἰ παρόχθιοι πόλεις τοῦ Νείλου, αἰ Πυραμίδες, τὸ ὄρος Σινᾶ, ἡ Ἐρυθρὰ Θάλασσα, τὸ Σουέζ, ἡ Παλαιστίνη, ἰδίᾳ ἡ Ἱερουσαλήμ, ἡ Δαμασκός, τὸ ὄρος τοῦ Λιβάνου, ἡ Καισάρεια, ὁ Ὀλυμπος τής Μικρῆς Ἀσίας, ἡ Προῦσα και ἄλλαι πόλεις και χῶραι ὑπῆρξαν τόποι τής περιόδου τοῦ Βελωνίου, πρῶτου αὐτοῦ ποιητῆς περί τής χλωρίδος, τῶν ζώων, τῶν ἡθῶν και ἔθιμων, ἰδίᾳ τῶν Τούρκων ἀναγράφαντος. Πρῶτος δὲ, καθ' ἃ λέγουσιν, ἀπεικόνισα τὸν ἰχθυόμονα, τὸν ἱπποπόταμον, τὸν χαμαιλέοντα, τὸν κροκόδειλον και ἄλλα ζῶα, ἰδίως πτηνὰ γνωστὰ ἐκ τῶν ἀρχαίων, και παρέστησεν εἰς τοὺς ἐν Ἐβρώπῃ περί τὰ τοιαῦτα ἀσχολουμένους ἐπὶ πολὺ δὲ αἰ εἰκόνες του παρελαμβάνοντο εἰς τὰ συγγράμματα τῶν μετ' αὐτὸν ζωολόγων.

Ἐπιανελλὼν εἰς Γαλλίαν ἰδημοσίευσεν συγγράμμα ὑπὸ τήν ἐπιγραφὴν «Les observations de plusieurs singvlaritez et choses mémorables trouuées en Grèce, Asie, Judée, Egypte, Arabie etc. Paris 1554», ἐν τῷ ὁποίῳ κατέγραψεν ὅ,τι εἶδε και ἤκουσε κατὰ τὸ τριετὲς διάστημα τής περιόδου του διὰ λόγου φυσικοῦ, ἀρχαίου, ἀπερίττου και ἀπλοῦ.

Ὁ Βελώνιος ἐξέδωκε και πολλὰς ἄλλας μονογραφίας περί ἰχθύων, πτηνῶν, και φυτῶν, ἐν αἷς συγκατέμιξε πολλὰς τῶν γνώσεων, ὅς ἀπεκόμι-

σεν ἐκ τής περιόδου του, αἰ ὁποῖαι ἐχρησίμευσαν ὡς βάσεις εἰς τελειότερας ἐρεῦνας τῶν μεταγενεστέρων ἰδίᾳ δὲ ἡ περί πτηνῶν μονογραφία του ἐθεωρήθη ὡς ἡ σπουδαιότερα τῶν ὀρνιθολογῶν τής 16ης ἑκατονταετηρίδος, μνημονευομένη ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ζωολόγων και φυτολόγων.

Σήμερον πᾶσα αὐτὴ ἡ ἐργασία ἡμαυρώθη ὑπὸ τής λάμπσεως, ἣν διέχυσεν ἐπὶ τής φύσεως ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη μόνον ἡ ἱστορία τής ἀναπτύξεως τής ζωολογίας και τής βοτανικῆς λαμβάνει ταύτην ὑπ' ἄψιν, ἐξετάζουσα ὁποῖαν συμβολὴν προσήνεγκεν εἰς αὐτάς, και κατὰ πόσον συνετέλεσεν εἰς τὴν πρόοδον αὐτῶν και βελτίωσιν. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ δὲ τής ζωολογίας τὰ ἔργα τοῦ Βελωνίου κατατάσσονται ἐν τῇ περιόδῳ τῶν Ἐγκυκλιωπαιδικῶν ὑποτυπώσεων, μεθ' ἣν ἔπεται ἡ περίοδος τής Συστηματικῆς, εἴτα ἡ τής Μορφολογίας, σήμερον δὲ ἡ τής Φυσιολογίας. Οὐχ ἦττον ἡ ἐργασία τοῦ Βελωνίου πρέπει νὰ ἐκτιμηθῆ κατὰ τοὺς χρόνους καθ' οὓς ἔζη, δικαίως δὲ ἡ πόλις τοῦ Μᾶνς ἐγείρει αὐτῷ ἀνδριάντα γεραίρουσα τήν μνήμην μεγάλου αὐτῆς ἀνδρός.

Ὁ Βελώνιος ἀπέβησεν τῷ 1564, ὅμα γενόμενος δολοφονίας, καθ' ὃν χρόνον εἰργάζετο, μετὰ τῆς γνώσεως, ὅς ἀπάτησαν ἐκ τής περιηγήσεως, εἰς τὴν μετάφρασιν τοῦ Θεοφράστου και Διοσκορίδου.

Ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὡς περιηγητῆς ἀνήκει και εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὡς προείπομεν. Έκ τούτου και μόνου σήμερον γνωρίζομεν πλείστας εἰδήσεις ἀναγομένας εἰς τὴν κοινωνικὴν και πολιτικὴν κατάστασιν τής Ἑλλάδος, εἰς τὰ ἔθιμα, τὴν γλῶσσαν, τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ἐμπορίαν, τὴν ἐκκλησίαν, τὴν δημόδιον ἰατρικὴν και τὰ φάρμακα, δι' ὧν πληροῦται μέγα κενὸν ἐν τῇ σπάνει Ἑλλήνων λογογράφων τῶν χρόνων ἐκείνων ὡς ἐκ τούτου δὲ ἡ περιήγησις τοῦ Βελωνίου κατέχει σπουδαίαν θέσιν ἐν τοῖς μνημείοις τής Ἑλληνικῆς ἱστορίας τής 16ης ἑκατονταετηρίδος. Σκοπῶν νὰ καταστήσῃ ὁ Βελώνιος γνωστὴν τὴν Ἀνατολὴν εἰς τὴν Δύσιν, κατέθετε συνάμα και λίθον πολύτιμον διὰ τὸ οἰκοδόμημα τής νέας ἱστορίας τής Ἑλλάδος, οὕτω δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀπέβη σεβάστων, και ἡ μνήμη ἀγήρατος παρὰ τοῖς νεωτέροις Ἑλλήσι.

Μηνὶ Μαΐου.

A. ΜΗΝΙΑΡΑΚΗΣ

Οὐδέποτε ἀληθῶς ἐγένετο τσαούτη χρῆσις τής ἀναγνώσεως ἔση σήμερον, ἀλλὰ και οὐδέποτε τσοσῶτον ἠδικήθη ἡ μελέτη ὥστε καθ' ἑκάστην αὐξάνει ὁ ἀριθμὸς τῶν νέων, οἵτινες ἔλαβον ἐπιπόλαιόν τι ἀλειμμα παιδείας, ἀλλὰ πράγματι μένουσιν ἀμαθεῖς. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου καλὸν νὰ ἐγθυρούμεθα τὸ «οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εἶ, ἀλλ' ἐν τῷ εὐ τὸ πολὺ».

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΒΙΛΛΕΜΕΡ

(Μυθιστορία Γεωργίας Σάνδ.—Μετάφρασις Α. Β.)

Συνέχεια τῆς προηγούμενου φύλλον.

Δ'

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ Καρολίνα ἔλαβεν ἐπιστολήν, ἣτις βαθείας τὴν συνεκίνησε, και ἦν ἀντιγράφου ἐνταῦθα:

« Ἀγαπητὴ μου Καρολίνα — ἄφησε τὴν καλὴν σου τροφὴν νὰ σὲ ὀνομάζῃ πάντοτε τοιοῦτοτρόπως, — ἔμαθα ἀπὸ τὴν μεγάλην σου ἀδελφὴν, ἡ ὁποία μοῦ ἔκαμε τὴν εὐχαριστήσιν νὰ μοῦ γράψῃ, ὅτι ἔφυγες ἀπὸ τὸ σπίτι κ' ὑπῆγες εἰς τὸ Παρίσι νὰ ἐμθῆς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μιᾶς κυρίας. Δὲν ἔμπορῶ νὰ σοῦ περιγράψω τὴν λύπην μου ὅταν συλλογίζομαι ὅτι μιὰ κυρία, ὅπως εἶσαι, τὴν ὁποίαν εἶδα νὰ γεννηθῆ μέσα εἰς τὴν εὐτυχίαν, ἀναγκάζεται νὰ ἦνε ὑποκάτω εἰς ἄλλους και ὅταν σκέπτομαι ὅτι τὸ ἔκαμες ἀπὸ τὴν καλὴν σου καρδίαν, και διὰ νὰ βοηθήσῃς τὴν Καμίλλην και τὰ παιδιὰ τῆς, δὲν ἔμπορῶ νὰ κρατήσω τὰ δάκρυά μου. Ἀγαπητὴ μου κυρία, ἔνα μόνον πρᾶγμα ἔχω νὰ σοῦ εἰπῶ. Ἄν περὶ σήμερον καλὰ, δόξῃ νὰ ἔχῃ ὁ Θεὸς, τὸ χρωστώ εἰς τοὺς γονεῖς σου. Ὁ ἀνδρας μου ἔχει καλὴν ἐργασίαν, κάμνει ὀλίγον ἐμπόριον, και κατωρθώσαμεν νὰ ἀγοράσωμεν ἕνα σπίτι και ὀλίγον χωράφι. Ὁ υἱός μου εἶνε στρατιωτικὸς και ἡ κόρη μου ποῦ ἐβύζαξα μαζί σου εἶνε ὑπανδρευμένη πολὺ καλὰ. Τὸ λοιπὸν, ἂν χρεασθῆς ποτέ σου τίποτε χρήματα, θὰ εἶχαμε πολλὴν εὐχαριστήσιν νὰ σοῦ τὰ δανείσωμεν δι' ὅσον καιρὸν τὰ θέλεις, και χωρὶς κανένα τόκον. Ἄν καταδεχθῆς, θὰ κάμῃς εὐχαριστήσιν και τιμὴν εἰς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι πάντοτε σὲ ἀγαποῦσαν, διότι και ὁ σύζυγός μου αὐτός, ὁ ὁποῖος σὲ γνωρίζει ἀπὸ ὅσα ἐγὼ τοῦ εἶπα, σὲ ἔχει εἰς μεγάλην ὑπόληψιν και μοῦ λέγει συχνά: « Ἐπρεπε νὰ ἔλθῃ εἰδῶ, νὰ καθῆσθαι μαζί μας ὅσον καιρὸν θέλει. Ἄφοῦ εἶνε δυνατὴ και τῆς ἀρέσει νὰ περιπατῆ πολὺ, θ' ἀνέβαινε νὰ ἰδῆ τὰ βουνά μας. Ἄν ἤθελε, ἔμπορῶ νὰ γείνη και διδασκάλισσα εἰς τὸ χωρίον μας δὲν θὰ εἶχε βέβαια μεγάλα εἰσοδήματα, ἀλλὰ δὲν θὰ εἶχε και κανὲν ἔξοδον, ὥστε θὰ τῆς ἦτον τὸ ἴδιον και εἰς τὸ Παρίσι, ὅπου ἡ ζωὴ εἶνε τὸσον ἀκριβὴ! » Σοῦ τὰ λέγω ἀπλᾶ ὅλ' αὐτά, ὅπως τὰ λέγει ὁ Παράκ, και ἂν τυχόν σοῦ ἔλθῃ ὄρεξις, θὰ σοῦ ἔχωμεν μιαν εὐμορφὴν καμαροῦλαν ἑτοιμὴν, και θὰ ἔχῃς νὰ ἰδῆς ἕνα εὐμορφον και ἀγριον τόπον. Αὐτὸ δὲν σὲ φοβίζει βέβαια, ἀφοῦ, ὅταν ἦσουν μικρά, ἤθελες νὰ σκαρδαλώνης παντοῦ, ὥστε και ὁ καυμένος ὁ πατέρας σου σ' ἔλεγεν ἀγριοκάτσιον. Σκέψου λοιπὸν, ἀγάπη μου Καρολίνα, ἂν δὲν ἦσαι καλὰ

ὅπου ἦσαι, ὅτι εἰς ἕνα μικρὸν τόπον, τὸν ὁποῖον δὲν γνωρίζεις, ὑπάρχουν ἀνθρώποι οἱ ὁποῖοι ἠξεύρουν ὅτι εἶσαι ἡ καλλιτέρα ψυχὴ τοῦ κόσμου, και προσεύχονται εἰς τὸν Θεὸν διὰ σὲ πρῶτῃ και βράδῳ, και τὸν παρακαλοῦν νὰ ἔλθῃς νὰ τοὺς ἰδῆς.

» Ἰουστίνα ».

Ἡ Καρολίνα ἀπήντησεν εὐθὺς:

« Καλὴ μου Ἰουστίνα, ἀγαπητὴ μου φίλη, ἔκλαυσα ὅταν ἀνέγνωσα τὴν ἐπιστολήν σου. Ἐκλαυσα ἀπὸ χαρὰν και εὐγνωμοσύνην. Εἶμαι εὐτυχῆς, ὅτι μὲ ἀγαπᾷς πάντοτε τὸσον τρυφερά, καθὼς και τὴν ἡμέραν τὴν ὁποῖαν ἐχωρίσθημεν, πρὸ δεκατεσσάρων ἐτῶν. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐθυμούμαι, ὡς μίαν ἀπὸ τῆς πλέον λυπηρᾶς τής ζωῆς μου. Δὲν ἐγνώριζα ἄλλην μητέρα ἀπὸ σέ, και ὅταν σ' ἔχασα ἐνόμισα ὅτι ὠρφάνεσσα ἐκ δευτέρου. Καλὴ μου τροφίς! Μὲ ἠγάπας τὸσον, ὥστε σχεδὸν εἶχες λησμονήσει δι' ἐμὲ τὸν καλὸν σου ἀνδρα και τὰ ἀγαπητὰ σου τέκνα. Ἀλλὰ σ' ἐφώναζαν νὰ ὑπάγῃς ὅπισω, και εἶχες καθῆκον νὰ τὸ κάμῃς και ἔβλεπα ἀπὸ τὰ γράμματά των πόσῃν εὐτυχίαν σοῦ ἐφύλαττον. Αὐτὸς ἐπλήρωσε τὸ χρέος μου—διότι πολλὴν εὐτυχίαν σοῦ ἔχρωστον—και πολλὰκις ἐσυλλογίσθη, ὅτι ἂν ἔχω κατὶ καλόν, τὸ ἔχω διότι ὁ πρῶτος ἀνθρώπος τὸν ὁποῖον ἐγνώρισα μὲ ἠγάπησε τὸσον πολὺ και μὲ μετεχειρίσθη μὲ τὸσην φρόνησιν και μὲ τὸσην γλυκύτητά. Θέλεις τώρα νὰ μοῦ προσφέρῃς τὰς οικονομίας σου, καλὴ μου και ἀγαπητὴ. Αὐτὸ μαρτυρεῖ ὅτι ἔχεις μητρικὴν τὴν καρδίαν καθὼς πάντοτε, και ὅτι ὁ σύζυγός σου, ὅστις δὲν μὲ γνωρίζει, ἔχει ψυχὴν μεγάλην. Σὰς εὐχαριστῶ θερμῶς, ἀγαπητοὶ μου φίλοι, ἀλλὰ δὲν ἔχω καμμίαν ἀνάγκην. Ὅπου εἶμαι δὲν μοῦ λείπει τίποτε, και μακρὰν τῆς ἀγαπητῆς μου οἰκογενείας εὐρισκομαι ὅσον τὸ δυνατόν καλλίτερον. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν πειράζει. Ἐχω πάντοτε τὴν ἐλπίδα νὰ ἔλθω μίαν ἡμέραν νὰ σὰς εὐρω. Ὅσα μοῦ γράφεις διὰ τὴν μικρὴν καμαροῦλαν και διὰ τὸν ἀγριον τόπον σου μοῦ ἐμπνέουν τρυφερὰν ἐπιθυμίαν νὰ γνωρίσω τὸ χωρίον σου και τὰ κατὰ σέ. Δὲν ἠξεύρω ποτε θὰ ἔχω δεκαπέντε ἡμέρας εἰς τὴν διάθεσίν μου, ἀλλ' ἔσο βεβαία, ὅτι ἂν ποτε τὰς ἔχω, θὰ τὰς δώσω εἰς τὴν ἀγαπητὴν μου τροφόν, τὴν ὁποῖαν φίλῳ ἐξ ὅλης μου τῆς καρδίας ».

Ἐνῷ ἡ Καρολίνα ἠσχολεῖτο εἰς τὴν τρυφερὰν αὐτὴν και ἀφελῆ διάχυσιν, ὁ δούξ Γαετάνος Ἀλερίας, μεγαλοπρεπῆ φορῶν ἀνατολικὸν καιτωνίτην, συνωμίζει μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του, ὅστις εἶχεν ἐπισκεφθῆ αὐτὸν πρῶτὸς ἐν τῇ λαμπρᾷ του κατοικίᾳ κατὰ τὴν ὁδὸν Βιρῆνης.

Εἶχον ὁμιλήσει περί χρηματικῶν ὑποθέσεων και ζωηρὰ συζήτησις εἶχε γεννηθῆ μεταξύ τῶν δύο ἀδελφῶν.

— Ὅχι, φίλε μου, ἔλεγεν ὁ δούξ ἀποφασιστι-

κώς· αὐτὴν τὴν φορὰν θὰ δείξω ἐπιμονήν· ἀρνούμαι τὴν ὑπογραφήν σου. Δὲν θὰ πληρώσης τὰ χρέη μου.

— Θὰ τὰ πληρώσω, ἀπήντησεν ὁ μαρκήσιος ἐπίσης ἀποφασιστικῶς. Πρέπει, εἶνε καθήκον μου. Ἐδίστασα, δὲν σοῦ τὸ κρύπτω, πρὶν μάθω τὸ ποσόν, καὶ ἡ ὑπερηφάνειά σου δὲν πρέπει νὰ πειραχθῇ διὰ τὸν δισταγμὸν αὐτόν, τὸν ὁποῖον ὁμολογῶ. Ἐφοβούμην μὴ ἀναλάβω ὑποχρεώσεις ἀνωτέρας τῶν δυνάμεών μου. Ἀλλὰ τώρα γνωρίζω, ὅτι θὰ μοῦ μείνουν ἀρκετὰ διὰ νὰ διατηρήσω τὴν εὐμερίαν τῆς μητρὸς μας. Εἶμαι λοιπὸν ἀποφασισμένος νὰ σώσω τὴν τιμὴν τῆς οἰκογενείας, καὶ δὲν δύνασαι ν' ἀντιστῆς.

— Ἀνθίσταμαι. Δὲν μοῦ ὀφείλεις αὐτὴν τὴν θυσίαν. Δὲν ἔχομεν τὸ ἴδιον ὄνομα.

— Εἶμεθα υἱοὶ τῆς αὐτῆς μητρὸς, καὶ δὲν θέλω ν' ἀποθάνῃ ἀπὸ ἐντροπὴν καὶ λύπην, βλέπουσα ὅτι εἶσαι ἀναξιοχρεῶς.

— Ἀλλὰ κ' ἐγὼ δὲν τὴν θέλω αὐτὴν τὴν ἐντροπὴν. Θὰ νυμφευθῶ.

— Διὰ χρήματα; Αὐτό, ὡς κάλλιστα γνωρίζεις, θὰ ἦτο χειρότερον, καὶ διὰ τὴν μητέρα μας, καὶ δι' ἐμὲ καὶ διὰ σὲ τὸν ἴδιον.

— Ἀμφιβάνω λοιπὸν θέσιν.

— Χειρότερον, ἀκόμη χειρότερον.

— Ὅχι· δι' ἐμὲ δὲν ὑπάρχει ἄλλο χειρότερον ἀπὸ τὴν λύπην τοῦ νὰ σὰς καταστρέψω οικονομικῶς.

— Δὲν θὰ καταστραφῶ διόλου.

— Τέλος πάντων δὲν ἤμπορῶ νὰ μάθω τὸ ποσὸν τῶν χρεῶν μου;

— Περιττόν. Ἀρκεῖ νὰ μοῦ δώσης τὸν λόγον σου ὅτι δὲν ἔχεις χρεῖν, τὰ ὅποια ν' ἀγνοῖ ὁ συμβουλευτὴς σου, ὅστις θ' ἀναλάβῃ τὴν ἐκκαθάρισιν. Σοῦ ἐζήτησα μόνον νὰ θεωρήσης μερικὰ τῶν ἐγγράφων, διὰ νὰ βεβαιώσης τὴν ἀκρίβειάν των. Τὴν ἐβεβαίωσες· αὐτὸ ἀρκεῖ· τὰ λοιπὰ δὲν σὲ ἀποβλέπουν.

Ὁ δούξ συνεπτύξεν ὀργίλως τὰ ἐγγράφα, ἐβάδισε μεγάλως βήμασιν ἐντὸς τοῦ δωματίου, μὴ εὐρίσκων λέξιν ἐκφράζουσαν τὴν ψυχικὴν αὐτοῦ ἀγωνίαν, ἀνῆψεν ἔπειτα ἐν σιγῶν, τὸ ὁποῖον δὲν ἐκάπνισε, καὶ ἔπεσε κάτωχρος εἰς ἓνα κλιντήρα.

Ὁ μαρκήσιος ἐνόησε τι ὑπέφερε τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἢ ὑπερηφάνειά του, ἴσως καὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ.

— Ἦούχασε, τῷ εἶπεν. Ἐνωῶ τὴν ὀδύνην σου. Μοῦ φαίνεται ἀγαθὴ, καὶ ἐλπίζω εἰς τὸ μέλλον. Ἀησιόμνησε τὴν ὑπηρεσίαν τὴν ὅποιαν προσφέρω εἰς τὴν μητέρα μου πολὺ μάλλον παρὰ εἰς σέ, ἀλλὰ μὴ λησμονήσης ὅτι ὅτι μοῦ μένει ἀνάγκη τοῦ λοιποῦ εἰς αὐτὴν μόνην. Συλλογίσου ὅτι δυνατὸν νὰ ἔχωμεν τὴν εὐτυχίαν νὰ μᾶς ζῆσιν ἀκόμη πολὺ, καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ σπερῆ-

ται. Χαῖρε· θὰ σ' ἐπανιδῶ μετὰ μίαν ὥραν, διὰ νὰ κανονίσωμεν τὰς τελευταίας λεπτομερείας.

— Ναί, ἄφησέ με μόνον, σὲ παρακαλῶ, ἀπήντησεν ὁ δούξ. Βλέπεις ὅτι αὐτὴν τὴν στιγμὴν μοῦ εἶνε ἀδύνατον νὰ σοῦ εἰπῶ λέξιν.

Ἀμα ὡς ἀπῆλθεν ὁ μαρκήσιος, ὁ δούξ ἐσήμανε, διέταξε νὰ μὴ ἐπιτραπῇ εἰς κανένα ἢ εἰσοδος, καὶ ἤρχισε πάλιν βαδίζων διὰ τοῦ δωματίου ἐν ταραχῇ καὶ ἀπογνώσει. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὑψίστατο τὴν ἀναπόφευκτον καὶ ὑψίστην κρίσιν τοῦ βίου του. Ἐν οὐδεμιᾷ τῶν καταστροφῶν του εἶχεν ἀσθανθῆ ἑαυτὸν τοσοῦτον ἔνοχον οὐδ' εἶχε τόσον βαθέως συγκινηθῆ.

Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶχε σπαταλήσει τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν, ἀπαθῆς καὶ ἀμέριμνος, ὡς ὁ μόνον ἑαυτὸν ζημιῶν. Εἶχεν, οὕτως εἶπειν, ἀσκήσει δικαίωμά του. Εἶτα, σχεδὸν ἐν ἀγνοίᾳ του, εἶχε καταβροχθίσαι, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ τὸ μητρικὸν κεφάλαιον, ἀναισθητῶν βαθμηδὸν πρὸς τὴν ταπεινώσιν, ὅτι ἄφινεν εἰς τὸν ἀδελφὸν του μόνον τὸ βάρος τῆς ἐξ ἰδίων συντηρήσεως τῆς μητρὸς των.

Ὅτι μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ εἰς συγχώρησιν τοῦ δουκάς, ἦσαν αἱ ὑπερβολικαὶ τῆς μητρὸς του θωπεΐαι. Ἐν τῇ μητρικῇ καρδίᾳ ἀπήλαυεν ὁ δούξ προδήλου προτιμήσεως. Ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις αὐτῆ εἶχε φανῆ ἐπίσης πρὸς αὐτὸν μεγαλόδωρος. Ὑψηλότερος, ωραιότερος, ἰσχυρότερος, ἐπιδεικτικώτερος, δραστηριώτερος κατ' ἐπιφανίαν τοῦ ἀδελφοῦ του, προσηγορώτερος αὐτοῦ καὶ θωπευτικώτερος, εἶχεν ἀπὸ παιδῶς φανῆ εἰς πάντας ἐρασιμώτερος ἐκείνου καὶ εὐφαιέστερος. Ὁ μαρκήσιος, ἀσθενικὸς ἐπὶ μακρὸν χρόνον καὶ σιωπηλός, δὲν εἶχεν ἐκδηλώσει πᾶθος ἄλλο ἢ πρὸς μελέτην μόνον· ὅτι δι' ἀπλόων ἀστῶν θὰ ἦτο μέγα προτέρημα, ἐθεωρήθη παράδοξος ἰδιοτροπία δι' εὐγενῆ. Οὕτω κατεπολεμήθη μάλλον ἢ ἐνισχύθη ἡ πρὸς τὴν σπουδὴν ἐκείνη τάσις, καὶ δι' αὐτὸ ἀκριβῶς κατέστη πάθος· πάθος ὅπερ ἀπερρόφησε μὲν πᾶσαν ἄλλην διανοητικὴν ἀσχολίαν τοῦ νέου κ' ἐστεῖρευσε πᾶσαν πηγὴν ἐξωτερικῆς αὐτοῦ διαχύσεως, ἀνέπτυσεν δὲ τὸ ἴδιον ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἑκτακτον ἐσωτερικὴν εὐαισθησίαν καὶ ἐνθουσιασμὸν τοσοῦτον θερμότερον ὅσον ἦτο περιορισμένος. Ὁ μαρκήσιος ἦτο ἀπείρως τοῦ ἀδελφοῦ του εὐαισθητότερος, καὶ ὅμοιος ὑπελαμβάνετο γενικῶς ὡς ἀνθρωπὸς ψυχρός, ἐνῶ ὁ δούξ, φύσει προσηγῆς καὶ κοινωνικός, ἐθεωρήθη ἐπὶ μακρὸν ὡς πυρίνη καρδιά, χωρὶς ν' ἀγαπήσῃ ἀποκλειστικῶς οὐδὲν ἄποτε.

Τὴν θερμὴν αὐτὴν κράσιν, τὴν τοσοῦτον ἀπατηλήν, εἶχε κληρονομήσει ὁ δούξ παρὰ τοῦ πατρὸς του, εἶχε δὲ ἀνησυχῆται ἀληθῶς ἡ μήτηρ του κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ζωῆς του, ἐκ τῆς ζωηρότητος τοῦ ἥθους αὐτοῦ. Εἶπομεν ἤδη, ὅτι

μετὰ τὸν θάνατον τοῦ δευτέρου συζύγου τῆς ἡ μαρκησία εἶχε μεγάλως ταραχθῆ, καὶ ὅτι ἐπὶ ἐν σχεδὸν ἔτος ἐπτοῖτο τὴν θίαν τῶν τέκνων τῆς. Ὅτε δὲ ἡ ἡθικὴ αὐτῆ νόσος κατενικήθη ὑπὸ τῶν αἰσθημάτων τῆς φύσεως, πρῶτη αὐτῆς ὁρμὴ ὑπῆρξε νὰ σφίγξῃ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς τὸν υἱὸν τοῦ ἀγαπηθέντος συζύγου. Ἀλλ' οὗτος, ἐκπλαγεὶς καὶ τρομάξας οὕτως εἶπειν ἐκ τῆς παραπορᾶς ἐκείνης τῶν θωπευμάτων, ἅτινα δὲν ἐνθυμείτο πλέον, ἤρχισε κλαίων χωρὶς νὰ γνωρίζῃ διατί. Ἦσαν ἴσως τὰ κλαύματά του αὐθόρμητος καὶ ἀνεπίγνωτος μομφὴ κατὰ τῆς προτέρας ἐγκυκαταλείψεως. Ὁ δούξ, πρεσβύτερος μὲν κατὰ τρία ἔτη ἀλλ' ἐλαφρότερος ἐκείνου, οὐδεμίαν στέρησιν εἶχεν ἀσθανθῆ. Ἀπήντησε διὰ φιλημάτων εἰς τὰ φιλήματα τῆς μητρὸς του, καὶ ἡ ταλαίπωρος γυνὴ ἐνόμισεν ὅτι αὐτὸς εἶχε κληρονομήσει τὴν καρδίαν τῆς, ἐνῶ ὁ μαρκήσιος εἶχε κληρονομήσει, ὡς τῇ ἐφάνετο, τὸν ἐκ πατρὸς πάππον του, γηραιὸν σοφόν, σχεδὸν μονομανῆ. Προστιμήθη λοιπὸν ὁ δούξ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ δὲν ἠγαπήθη μὲν περισσότερο τοῦ ἄλλου, διότι ἡ μαρκησία εἶχε βαθὺ τὸ αἰσθημα τῆς θρησκευτικῆς ἰσότητος, ἀλλ' ἐθωπεύθη μάλλον ἐκείνου, διότι αὐτὸς μόνον, διελογίζετο ἡ μαρκησία, ἤσθᾳ· νετο τί ἤξιζον τὰ θωπεύματα.

Ὁ Οὐρβανός—ὁ μαρκήσιος— ἠσθάνθη τὴν προτιμήσιν ταύτην καὶ ἐλυπήθη· ἀλλ' οὐδέποτε ἐτόλμησε νὰ παραπονεθῆ, καὶ κρίνων ἴσως ἤδη ὀρθῶς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ του, δὲν ἠθέλησε νὰ παλαίσῃ πρὸς αὐτὸν περὶ τοσοῦτον ἀσημάντου πράγματος.

Μετὰ τινα χρόνον ἡ μαρκησία ἀνεγνώρισεν ὅτι εἶχεν ἀπατηθῆ, ὅτι ἔπρεπε νὰ κρίνῃ τὰ αἰσθηματα ἐκ τῶν ἔργων μάλλον ἢ ἐκ τῶν λόγων. Ἀλλ' εἶχεν ἤδη συνείδησιν νὰ θωπεύῃ τὸν ἄσωτον υἱόν, καὶ βαθμηδὸν συνείδησεν ἐπίσης νὰ αἰσθάνεται τρυφερὰν τινα οἶκτον πρὸς τὰς πλάνας αὐτοῦ, αἵτινες ἐμῆλλον νὰ τὸν φέρωσιν εἰς τὸν ὄλεθρον. Ματαιότης τὸ κατ' ἀρχάς, ἔπειτα μέθη, καὶ τέλος ἐκλυσίς πάσης ἀντιδράσεως καὶ τυραννικῆ ἐπικράτησις τῆς διαφθορᾶς— ἰδοὺ ἐν ὀλίγοις συναφίζομένη ἡ ἱστορία τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, ὅστις ἦτο ἀξέερατος χωρὶς νὰ ἔχῃ λεπτόν τι γόητρον ἢ καρδίαν, ἀγαθὸς χωρὶς νὰ ἔχῃ μεγαλεῖον ἢ ψυχὴν του, ἄπιστος χωρὶς νὰ ἦνε ἄθεος. Καθ' ἡν ἡλικίαν τὸν περιγράφομεν μέγα κενὸν ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει ἡ συνείδησις· ἀλλὰ τὸ κενὸν ταῦτο προήρχετο ἐξ ἀπουσίας οὐκ ἐκ θανάτου τῆς συνείδησεως. Ἐπανήρχετο αὕτη ἐνίοτε κ' ἐπάλασε πολλάκις, σπανιώτερον μὲν καὶ βραχυτέρον ἢ κατὰ τὴν νεότητά του, ἀλλὰ πολὺ ζωηρότερον. Ἡ πάλιν δ' ἐκείνη, ἥτις κατὰ τὴν περιστάσιν αὐτὴν ἐτελείτο ἐντὸς του, ἦτο τοσοῦτον ὀδυνηρά, ὥστε πολλάκις οὕτως ἔβαινε τὴν χεῖρα πρὸς ἐν τῶν πολυτε-

λῶν του ὀπλων, ὡς εἰ καταδικῶκεν αὐτὸν τὸ φάσμα τῆς ἀπελπίσιος. Ἀλλ' ἀνελογίσθη τὴν μητέρα του, ἀπώθησε καὶ ἐκλείδασε τὰ ὄπλα του, κ' ἔδραξε τὴν κεφαλὴν του διὰ τῶν δύο του χειρῶν, φοβούμενος μὴ παραφρονήσῃ.

Εἶχε πάντοτε θεωρήσει τὸ χρέμα ὡς ἀνάξιον λόγου πράγμα. Ἡ δὲ μήτηρ του, διὰ τῶν περὶ εὐγενούς ἀφιλοκερδείας θεωριῶν αὐτῆς, εἶχε μεγάλως βοηθήσει τὴν ἀπὸ τῆς ἰδέας αὐτῆς εἰς τὸ σόφισμα ἐξολίσθησιν. Εἶχεν ἐν τούτοις ἐνοήσει, ὅτι κατὰστρέφον οικονομικῶς τὴν μητέρα του ὑπερέβαινε τὸ δικαίωμά του. Παρακαλασθεῖς, προέβη βαθμηδὸν μέχρις ἄκρων, ἀπόρασιν μὲν ἔχων καθ' ἑαυτὸν νὰ σταματήσῃ πρὸ τῆς περιουσίας τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀλλ' ἐπιβαλὼν τέλος χεῖρα καὶ εἰς αὐτὴν. Τὸ ἀληθές ὅμως εἶνε ὅτι δὲν ἔπραξε τοῦτο ἐν γνώσει. Ὁ μαρκήσιος δὲν εἶχεν ἀνακοινώσει, ἐξ ἀδρότητας, οὐδεμίαν εἰς αὐτὸν λεπτομέρειαν, καὶ οὐδέποτε θὰ ὠμίλει εἰς αὐτὸν περὶ τούτου, ἐν δὲν παρίστατο ἡ ἀνάγκη νὰ σωθῆ τὸ ὑπολειπόμενον. Οὕτω δὲ ὁ δούξ συνήσθανετο ὅτι δὲν εἶχε πταίσει ἐξ ἐσκεμμένου ἐγωϊσμοῦ, καὶ αἰλικρινῶς ἐμέμφθη τὸν Οὐρβανόν ὅτι δὲν τῷ ἀνεκοίνωσεν ἐνωρίτερον τὴν ἀλήθειαν. Ἐβλεπε τέλος χαίνον πρὸ αὐτοῦ τὸ βράβαλλον, ὅπερ εἶχεν ἀνοίξει ἡ παραλυσία καὶ τὸ ἀμέριμνον αὐτοῦ. Ἦσθάνετο καίριαν ταπεινώσιν, ὅτι ἐζήμιον τὸ μέλλον τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ ὅτι οὐδὲν εἶχε μέσον νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ λάθη του χωρὶς νὰ παρὰθῇ τὴν αὐστηρότητα ἀρχῶν τιμῶν, ἃς ἐπέβαλλεν εἰς αὐτὸν ἡ μήτηρ του καὶ ἡ ἀνατροφή του.

Τὸ τελευταῖον ἐν τούτοις πταίσματι του δὲν ἦτο τοσοῦτον βαρὺ ὅσον ἡ προτέρα ἀπογύμνωσις τῆς μητρὸς του· ἀλλ' ὁ δούξ ἐφρόνει ἄλλως. Εἶχε πάντοτε νομίσει, ὅτι ἡ περιουσία τῆς μητρὸς του ἦτο καὶ ἰδική του, ἐνῶ ἀπέναντι τοῦ ἀδελφοῦ του ἡ ὑπερηφάνεια τὸν ἐδίδασκε τὴν μεταξὺ τοῦ ἐμοῦ καὶ τοῦ σοῦ διάκρισιν. Πλὴν δὲ τούτου— ὡς τὸ εἶπομεν— δὲν ὑπῆρχε μὲν ἔχθρα μεταξὺ δύο ἀδελφῶν τοσοῦτον διαφόρων, ἀλλ' ὑπῆρχεν ὅμως ἑλλειψίς συμπαθείας καὶ ἐμπιστοσύνης. Ἡ ζωὴ ἐκείνου ἦτο διαρκῆς διαμαρτύρησις πρὸς τούτου τὴν ζωὴν. Ὁ Οὐρβανός εἶχε καταβάλλει μέγαν ἀγῶνα ὅπως ἀκούσῃ ἐκ τῶν μυθῶν τῆς καρδίας του φωνὴν φιλίας πρὸς τὸν ἀδελφὸν του· ἀλλ' ὁ Γαετάνος οὐδένα. Ἀρκούμενος εἰς τὸν ἀχολὸν χαρακτῆρά του, ἐνόμιζεν ἐπιτετραμμένον νὰ ἐμπαιζῇ τ' αὐστηρὰ ἦθη τοῦ μαρκησίου. Οὕτω δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ πρὸς ἀλλήλους σχέσεις αὐτῶν συναφίζοντο εἰς μομφὴν μὲν ἐκείνου, ἀβρῶς συγκαλυπτομένην, εἰρωνείαν δὲ τούτου, ἀκάκως ἐπανισταμένην.

— Λοιπὸν! ἀνεφώνησεν ὁ δούξ, βλέπων ἐπιστρέφοντα τὸν μαρκήσιον, ἐτελείωσε; Βλέπω ἀπὸ τὸ πρόσωπόν σου ὅτι ὑπέγραψες!

— Ναι, αδελφέ, απήντησεν ὁ Οὐρβανός. Ἐτακτοποιήθησαν ἅλα, καὶ σοὺ μένουσι δώδεκα χιλιάδες φράγκα ἐτήσιον εἰσόδημα, τὰ ὅποια δὲν ἐπέτρεψα νὰ συμπεριληφθῶν εἰς τὴν ἐκκαθάρισιν.

— Μοῦ μένουσι... ὑπέλαβεν ὁ Γκαετάνος, θεωρῶν αὐτὸν ἀτενῶς. Ὅχι! μὲ ἀπατᾷς! δὲν μοῦ μένει τίποτε. Σὺ, ἀφοῦ μ' ἐξεγρέωσας, μοῦ δίδεις καὶ σὺντάξιν!

— Ἔστω... ναι! απήντησεν ὁ μαρκήσιος, διότι θὰ ἐμάνθανε ὡς οὐδὲν ἓνα ἡμέραν ὅτι δὲν εἶσαι κύριος ν' ἀπαλοτριώσῃς τὸ κεφάλαιον.

Ὁ δούξ, ὅστις οὐδὲν εἶχεν ἐπι αποφασίσει, ἐτραψέ τὰς χεῖράς του, τὴν μίαν διὰ τῆς ἄλλης, καὶ ἔμεινε πάλιν σιωπηλός.

Ὁ μαρκήσιος προσεπάθησε νὰ νικήσῃ τὴν συνήθη του ψυχρότητα, καὶ καθήσας πλησίον τοῦ ἀδελφοῦ του ἔδραξε τὰς πνευμασμένας αὐτοῦ χεῖρας, αἵτινες δὲν ἀπεφασίζον ἐπι νὰ ἐκταθῶσι πρὸς αὐτόν.

— Φίλε μου, τῷ εἶπε, πολλὴν ὑπερηφάνειαν ἔχεις ἀπέναντί μου. Δὲν θὰ ἐκαμνεῖς ἀρὰ γε δι' ἐμὲ ὅτι κάμνω διὰ σέ;

Ὁ δούξ ἠσθάνθη καταβαλλομένην τὴν ἀλαζονειαν του, καὶ ἀνελύθη εἰς δάκρυα.

— Ὅχι! εἶπε, σφίγγων ἰσχυρῶς τὰς χεῖρας τοῦ ἀδελφοῦ του. Οὔτε θὰ ἤξευρα οὔτε θὰ ἠδυνάμην νὰ τὸ κάμω, διότι μοῖρα ἰδική μου εἶνε νὰ βλάπτω, καὶ ποτὲ μοῦ δὲν θὰ ἔχω ἐγὼ τὴν εὐτυχίαν νὰ σώσω κανένα.

— Ὁμολογεῖς τοῦλάχιστον, ὅτι αὐτὸ εἶνε εὐτυχία, ὑπέλαβεν ὁ Οὐρβανός. Θεῶρι με λοιπὸν ὡς ἄνθρωπον, τὸν ὅποιον ὑπεγρέωσας, καὶ δός μου τὴν ἀγάπην σου, ἢ ὅποια κινδυνεύει νὰ ἐξαφανισθῇ.

— Οὐρβανέ! ἀνέκραξεν ὁ δούξ, ὁμιλεῖς περὶ τῆς ἀγάπης μου... Ἐπρεπε τὴν στιγμήν αὐτὴν νὰ σ' εὐχαριστήσω μὲ διαβεβαιώσεις στοργῆς καὶ ἀγάπης, καὶ ὅμως δὲν τὸ κάμνω. Ποτέ μοῦ δὲν θὰ ταπεινωθῶ τόσο, ὥστε νὰ καταφύγω εἰς τὴν ὑπόκρισιν. Ἡξεύρεις, ἀδελφέ μου, ὅτι πάντοτε μετρίως σέ ἠγάπησα;

— Τὸ γνωρίζω, καὶ τὸ ἐξηγῶ ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ὀρέξεων καὶ τοῦ χαρακτῆρός μας. Ἀλλὰ δὲν ἤλθεν ἀρὰ γε ἡ στιγμή ν' ἀγαπηθῶμεν καλλίτερον;

— Ὡ! εἶνε φοβερὰ πρὸς τοῦτο ἡ στιγμή αὐτή! εἶνε στιγμή τοῦ θριάμβου σου καὶ τῆς ταπεινώσεώς μου. Εἶπέ μου ὅτι, ἂν δὲν ἦτο ἡ μήτηρ μας, θὰ μὲ ἄφινες ἀδοθήθον! Ναι! αὐτὸ πρέπει νὰ μὲ εἰπῆς, καὶ τότε δύναμαι νὰ σοῦ συγχωρήσω ὅ,τι κάμνεις.

— Δὲν σοῦ τὸ εἶπα ἤδη;

— Εἶπέ μου το ἀκόμη!... Διστάζεις; Εἶνε λοιπὸν ζήτημα τιμῆς;

— Ναι, ἀκριβῶς ζήτημα τιμῆς.

— Καὶ δὲν θέλεις νὰ σ' ἀγαπῶ σήμερον περισσότερο ἢ ἄλλοτε;

— Ἡξεύρω, απήντησε μελαγχολικῶς ὁ μαρκήσιος, ὅτι ἐγὼ δὲν εἶμαι πλασμένος διὰ ν' ἀγαπῶμαι.

Ὁ δούξ ἠσθάνθη ὅτι δὲν εἶχε πλέον δύναμιν ν' ἀντιστῇ, καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ἀδελφοῦ του.

— Ἔλα! ἀνέκραξε, συγχώρησέ με. Εἶσαι πολὺ καλλίτερός μου. Σὲ ὑπολήπτωμα, σὲ θαυμάζω, σχεδὸν σὲ σέβωμαι. Ἡξεύρω, αἰσθάνομαι ὅτι εἶσαι ὁ καλλίτερος φίλος μου. Θεέ μου! Πι νὰ κάμω διὰ σέ; Ἀγαπᾷς καμμίαν γυναῖκα; Νὰ φονεύσω τὸν ἄνδρα τῆς; Νὰ ὑπάγω εἰς τὴν Κίνα νὰ σοῦ ἀναζητήσω κανέν πολῦτιμον χειρῶν γραφον εἰς καμμίαν παγῶσαν, μὲ κίνδυνον μαστιγώσεως;

— Συλλογιζεσαι μόνον πῶς νὰ ἐξοφλήσῃς, Γκαετάνε. Ἀγάπα με ὀλίγον καὶ μ' ἐξοφλεῖς χιλιάκις.

— Σ' ἀγαπῶ ἐξ ὅλης μου τῆς ψυχῆς, απήντησεν ἐντόνως ὁ δούξ ἐναγκαλιζόμενος αὐτόν, καὶ κλαίω, βλέπεις, ὡς παιδίον. Ἔλα τώρα, δός με καὶ σὺ ὀλίγην ὑπόληψιν. Θὰ διορθωθῶ, εἶμαι νέος ἀκόμη, τί διάβολον! Τριάκοντα ἔξ ἐτῶν ὅταν εἶνε κανεὶς, δὲν εἶνε ἀκόμη χαμένος! Τραμμένος μόνον ὀλίγον. Τώρα θὰ τακτοποιηθῶ, ἀφοῦ μάλιστα εἶνε ἀνάγκη. Ὅσον τὸ καλλίτερον! Ὁ ἀποκτήσω πάλιν τὴν ὑγείαν μου, τὴν νεότητά μου. Θὰ ὑπάγω νὰ περάσω τὸ θέρος εἰς τὴν ἐσχάτην μὲ τὴν μητέρα μου καὶ μαζὺ σου. Θὰ σὰς διηγούμαι ἀνένδοτα... Θὰ σὰς κάμω νὰ γελᾷτε... νὰ ἰδῆς. Ἔλα, ἔλα... νὰ κάμωμεν σχέδια... βοήθησέ με ν' ἀνεγερθῶ, παρηγόρησέ με, ... διότι, ... τί νὰ σοῦ εἰπῶ, δὲν ἠξεύρω ποῦ εὐρισκομαι, καὶ εἶμαι πολὺ δυστυχής!

Ὁ μαρκήσιος εἶχεν ἤδη παρατηρήσει, χωρὶς νὰ φανῆ, ὅτι τὰ πρὸ μιᾶς ὥρας πρόχειρα ἔπλα εἶχον ἐξαφανισθῇ. Εἶχε δὲ ἄλλως ἀναγνώσει ἐπι τῆς μορφῆς τοῦ ἀδελφοῦ του τὴν φοβερὰν κρίσιν ἣν εἶχεν ὑποστῆ, καὶ ἐγνωρίζεν ὅτι τὸ ἥλικόν αὐτοῦ θάρος δὲν ὑπερέβαινε πᾶσαν δοκιμασίαν.

— Ἐνδύσου, τῷ εἶπε, καὶ ἔλα νὰ προγευματίσῃς μαζὺ μου. Θὰ ὁμιλήσωμεν καὶ θὰ πλάσωμεν ὠραία σχέδια περὶ τοῦ μέλλοντος. Τίς αἰδῶ μὴ σέ πείσω, ὅτι εἰς μερικὰς περιστάσεις ἀρχίζει τις νὰ πλουτῇ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν γείνη πτωχός.

Π'

Ὁ μαρκήσιος ἀπήγαγε τὸν ἀδελφόν του εἰς τὸ δάκος τῆς Βουλώνης, ὅπερ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἦτο θαυμασιὸς ἀγγλικὸς κῆπος, ἀλλ' ἄλλος πλήρης σκιᾶς καὶ μυστηρίου. Ἦσαν αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ Ἀπριλίου, ὁ καιρὸς ἦτο θαυμάσιος, ὑπὸ τὰς λόχμας ἐφύοντο ἄφωνα τὰ ἴα καὶ

μυριάδες αἰγιθαλῶν ἐφλυαροῦν ἤδη περὶ τοὺς νεοθαλεῖς βλαστούς, ἐνῶ αἱ κίτρινοι χρυσαλλίδες τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ ἔαρος ἐφαίνοντο, ἐκ τε τοῦ σχήματος καὶ τοῦ χρώματος καὶ τῆς πτήσεως αὐτῶν, ὡς νέα φύλλα φερόμενα ὑπὸ τοῦ ἀνέμου.

Ὁ μαρκήσιος ὑπετίθετο ὅτι ἔτρωγε συνήθως οἴκον. Πράγματι ὅμως δὲν ἔτρωγεν, ὡς ἐννοοῦσιν οἱ γαστρίμαργοι τὴν λέξιν. Ἐγεύετο ἀπλούστατον τι φαγητόν, ὅπερ κατέπινε ταχέως, χωρὶς ν' ἀποσπᾷ τοὺς ὀφθαλμούς ἐκ τοῦ παρ' αὐτῷ ἀνοικτοῦ βιβλίου. Τὴν λιτότητα δὲ αὐτὴν ὑπεγύρευε καὶ ἀσθητῶς οικονομίας νόμος, καθότι οὐδὲν περιττὸν ἠδύνατο νὰ ἔχη ἐπι τῆς τραπέζης του ὁ μαρκήσιος, ἵνα παρατίθεται ἢ τῆς μητρὸς του ἀφρονος καὶ ἐκλεκτῆ.

Ἐπιθυμῶν νὰ κρύψῃ τὴν θέσιν του αὐτὴν εἰς τὸν ἀδελφόν του φοβούμενος δὲ μᾶλλον μὴ τὸν λυπήσῃ διὰ τῆς θέας τῆς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ κρατούσης σκληραγωγίας, ἔφερον αὐτόν εἰς ἐν τῶν ἐστιατορίων τοῦ δάκους, καὶ παρήγγειλεν εὐπράσωπον ἄριστον, ἀναλογιζόμενος ὅτι θὰ ἠγόραζε βιβλία τινὰ ὀλιγώτερα καὶ θὰ ἐφοῖται ἐν ἀνάγκῃ εἰς τὰς δημοσίας βιβλιοθήκας, ἀπαράλλακτα ὡς πέντης τις λόγιος. Τὸν μαρκήσιον οὐδόλας ἐλύπον οὐδ' ἐτρόμαζον ἡσυχάσποτε μικραὶ ταιαῦται θυσίαι. Οὐδ' αὐτὴν τὴν εὐπαθεῖ ὑγείαν του ἐσυλλογιζετο, εἰς ἣν ὁ καθιστικὸς βίος ὑπεγύρευεν ἄνεσιν καὶ ὑλικὴν εὐμάθειαν. Ἡσθάνετο αὐτὸν εὐτυχῆ ὅτι εἶχεν οικειωθῆ πρὸς τὸν Γκαετάνον καὶ ἠδύνατο νὰ ἐλπίζῃ τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν στοργὴν αὐτοῦ. Οὗτος δὲ, ὅστις ἦτο πάντοτε ὠχρὸς καὶ νευρικῶς τεταραγμένος, συνήλθε βαθμηδὸν ἐκ τῆς πνοῆς τῆς ἐαρινῆς αὔρας, ἥτις εἰσέπειεν ἐλευθερίας διὰ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου. Τὸ πρόγευμα ἔφερε μετὰ μικρὸν εἰς ἰσοζύγιον τὰς ψυχικὰς του δυνάμεις, διότι ἦτο φύσις βωμάλεια, ἀνίκανος νὰ ὑποστῇ οἰανδήποτε ὑλικὴν στέρησιν, ἢ δὲ μήτηρ του, ἥτις εἶχεν ἀξιώσεις τινὰς συγγενείας πρὸς τὴν πρῶτην βασιλεύουσαν οἰκογένειαν, ἔλεγε μετὰ τινος ματαιότητος, ὅτι ὁ δούξ εἶχε τὴν λαμπρὰν ὄρεξιν τῶν Βουρβώνων.

Μετὰ μίαν ὥραν ὁ δούξ ὑπῆρξε χαριέστατος πρὸς τὸν ἀδελφόν του, ἐφάνη δηλαδὴ πρὸς αὐτόν, τότε πρῶτον ἐπι ζωῆς του, τοσοῦτον ἐράσμιος καὶ ἀνεπιτήδευτος ὅσον ἦτο πρὸς πάντας. Οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄνθρωποι εἶχον ἴσως ἐνίοτε μαντεύσει ἀλλήλους, χωρὶς ὅμως ποτὲ νὰ ἐννοηθῶσι, καὶ οὐδέποτε βεβαίως εἶχον ἐξετάσει ὁ εἰς τὸν ἄλλον. Ὁ μαρκήσιος ἐκ δειλίας, ὁ δούξ ἐξ ἀδιαφορίας. Ἀλλὰ τὴν στιγμήν αὐτὴν ὁ δούξ ἠσθάνθη ἀληθῶς τὴν ἀνάγκη νὰ γνωρίσῃ τὸν ἄνδρα, ὅστις πρὸ μικροῦ εἶχε σώσει τὴν τιμὴν του καὶ ἐξησφάλιζε τὸ μέλλον του. Τὸν ἠρώτησε λοιπὸν μετὰ τῆς οικειότητος ἐκείνης, ἥτις οὐδέποτε ἄλλοτε εἶχε προσεγγίσει τοὺς δύο ἀδελφούς.

— Ἐξήγητέ μου τὴν εὐτυχίαν σου, τῷ εἶπε, διότι εἶσαι εὐτυχής, σὺ δὲν σέ ἠκουσα τοῦλάχιστον ποτὲ νὰ παραπονῆσαι.

Ἡ ἀπάντησις τοῦ μαρκησιῦ τὸν ἐξέπληξε μεγάλως.

— Ἡ γενναϊότης μου, τῷ εἶπε, δὲν ἔχει ἄλλην ἐξήγησιν ἢ τὴν ἀφοσίωσίν μου πρὸς τὴν μητέρα μου καὶ τὴν ἀγάπην μου πρὸς τὴν σπουδῆν. Εὐτυχίαν οὐδέποτε εἶχα οὔτε θὰ ἔχω ποτέ. Αὐτὸ δὲν ἦτο ἴσως πρόβλημα, τὸ ὅποιον ἔπρεπε νὰ σοῦ εἰπῶ, διὰ νὰ σέ προσελκύσω εἰς τὸν ἥρεμον καὶ μονήρη βίον. Ἀλλὰ θὰ ἐθεώρουν ἀμαρτήματα νὰ μὴ φανῶ εὐλικρινῆς πρὸς σέ. ἄλλως δὲ, δὲν θέλω καὶ νὰ μ' ἐκλάβῃς ὡς σχολαστικὸν τῆς ἀρετῆς, μολοντί μοῦ κατηγορήσας κάπως αὐτὸ τὸ ἐλάττωμα.

— Ἀλήθεια; καὶ εἶχον ἄδικον, τὸ βλέπω. Ἀλλὰ πῶς καὶ διατί εἶσαι δυστυχής, πτωχὲ μου ἀδελφέ; Ἡμπορεῖς νὰ μοῦ τὸ εἰπῆς;

— Ὅχι νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ; νὰ σοῦ τὸ ἐμπιστευθῶ θέλω. Ἡγάπησα.

— Σὺ; ἠγάπησες γυναῖκα; καὶ ποτὲ;

— Πρὸ πολλοῦ, καὶ τὴν ἠγάπησα ἐπι πολὺ.

— Καὶ δὲν τὴν ἀγαπᾷς πλέον;

— Δὲν ὑπάρχει πλέον.

— Ἦτο ὑπανδρός;

— Ναι; καὶ ὁ σύζυγός τῆς ζῆ ἀκόμη. Μοῦ ἐπιτρέπεις νὰ μὴ σοῦ τὴν ὀνομάσω.

— Θὰ ἦτον ἐντελῶς περιττόν ἀλλὰ... θὰ παραγηροθῆς βέβαια;

— Δὲν ἠξεύρω. ἕως τώρα δὲν τὸ κατάρθωσα.

— Ἀπέθανε πρὸ πολλοῦ;

— Πρὸ τριῶν ἐτῶν.

— Καὶ σὲ ἠγάπα πολὺ;

— Ὅχι!

— Πᾶς, ὄχι;

— Μὲ ἠγάπα ὅσον ἠμπορεῖ ν' ἀγαπήσῃ μία γυνή, ἥτις οὔτε δύναται οὔτε θέλει νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς.

— Ἀ, μὰ! αὐτὸ δὲν εἶνε λόγος. Τούναντιον τὰ ἐμπόδια ὑποθάλλουν τὸ πάθος.

— Ἀλλὰ καὶ τὸ κατὰ τρέπον. Εἶχε βαρυνθῆ ν' ἀπατᾷ καὶ ἐπομένως νὰ πάσχη. Ὁ φόβος μόνον ὅτι θὰ μ' ἔφερον εἰς ἀπελπισίαν τὴν ἐμπόδιζε νὰ διακόψῃ πᾶσαν σχέσιν μαζὺ μου. ἐγὼ δὲν εἶχα γενναϊότητα. τοιοῦτοτρόπως δὲ ἀπέθανεν ἐκ τῆς πάλης ἐκείνης... καὶ ἐγὼ πταίω.

— Διόλου, διόλου! τί εἶν' αὐτὰ τὰ ὅποια φαντάζεσαι πρὸς βάσανόν σου;

— Δὲν φαντάζομαι τίποτε, καὶ ἡ λύπη μου εἶνε ἀθεράπευτος, ὡς εἶνε ἀσυγχώρητον τὸ ἀμαρτημά μου. Ὁ δὲ ἰδῆς; εἰς μίαν τῶν περιπαθῶν ἐκείνων στιγμῶν, κατὰ τὰς ὁποίας ἐπιθυμῆ τις, ἐναντίον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, νὰ ἰδιοποιηθῆ οὕτως εἰπεῖν αἰώνως τὸ ἀγαπώμενον ὄν, κατέστησα αὐτήν... μητέρα. Μοῦ ἔδωκεν υἱόν, τὸν

ὅποιον ἔσωσα, ἐκρυψα, καὶ ὁ ὅποιος ζῆ. Ἄλλ' ἐκείνη, μὴ θέλουσα νὰ γεννηθῆ ὑποφίας, ἀνεφάνη εἰς τὸν κόσμον εὐθύς τὴν ἐπαύριον τοῦ τοκετοῦ. Ἦτο ὠραία καὶ ζωηρά· ὠμίλει κ' ἐπεριπάτει μ' ἄλλον τῆς τὸν πυρετόν, ἀλλὰ... μετὰ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἀπέθνησκε! Οὐδεὶς ποτε ὑποπτεύθη τίποτε. Ἐθωραίτο γυνὴ αὐστηροτάτων ἡθῶν...

— Γνωρίζω ποία εἶνε. Ἡ κυρία Γ...

— Ναί. Σὺ μόνος εἰς τὸν κόσμον ἠξεύρεις αὐτὸ τὸ μυστικόν.

— ὦ! ἔσο ἡσυχος. Ἡ μητέρα δὲν ὑποπτεύεται...

— Τίποτε.

Ὁ δούξ ἐσίγησεν ἐπὶ τινὰς στιγμάς, εἶτα εἶπε στενάζων:

— Ἦτοχέ μου ἀδελφέ! τὸ παιδίον αὐτό, τὸ ὅποιον ὑπάρχει καὶ τὸ ὅποιον ἀγαπᾷς πιθανῶς...

— Βεβαίως.

— Τὸ κατέστρεψα καὶ αὐτί!

— Τι σημαίνει. Ἀρκεῖ νὰ μάθῃ νὰ ἐργάζεται, νὰ γείνη ἀνὴρ καὶ ἄλλην ἐπιθυμίαν δι' αὐτὸ δὲν ἔχω. Δὲν ἤμπορῶ ποτὲ νὰ τὸ ἀναγνωρίζω ἐπισημῶς, καὶ οὐδὲ θέλω νὰ τὸ ἔχω πλησίον μου ἐπὶ τινὰ ἔτη. Εἶνε πολὺ ἀδύνατον, καὶ τὸ ἀνατρέφω εἰς τὴν ἐξοχὴν, ὑπὸ χωρικῶν. Πρέπει ν' ἀποκτήσῃ βίωμην φυσικὴν, τὴν ὁποίαν ποτὲ μου δὲν εἶχα, καὶ δι' αὐτὸ ἴσως δὲν εἶχα καὶ ἠθικὴν δύναμιν. Ἐκτὸς δὲ τούτου ὁ κύριος Γ... τὴν τελευταίαν στιγμὴν, ἐξ ἐνὸς ἀπερισκέπτου λόγου τοῦ ἰατροῦ, ὑπόπτεισε τὸ πρᾶγμα. Δὲν πρέπει λοιπὸν ἐπὶ πολὺν χρόνον νὰ φανῆ πλησίον μου ἐν παιδίον, τοῦ ὁποῦ ἡ ἡλικία θὰ συνέπιπτε μὲ τὸ ὀλιθριον συμβάν. Βλέπεις, ἀδελφέ, οὐτε εἶμαι, οὐτε δύναμαι νὰ ἦμαι εὐτυχής.

— Αὐτὸ λοιπὸν τὸ πάθος σ' ἐμπόδισε νὰ νυμφευθῆς;

— Εἶχον ὀρκισθῆ νὰ μὴ νυμφευθῶ ποτὲ μου.

— Τώρα ὅμως πρέπει νὰ τὸ σκαφθῆς.

— Σὺ μοῦ συμβουλεύεις τὸν γάμον;

— Ἰγώ, διατί ὄχι; Δὲν περιφρονῶ ἐγὼ τὸν γάμον, ὡς νομίζεις. Ἐκῆρυξα τὴν ἀντιπάθειαν αὐτήν, διὰ ν' ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τὸν κόπον νὰ ζητήσω γυναῖκα, ὅτε εἶχα ἀκόμη ἡλικίαν νὰ τὴν ἐκλέξω. Ἀφοῦ κατεστράφην οικονομικῶς, τὸ πρᾶγμα ἐγενεον, ἐνοεῖς, ἀκόμη δυσκολώτερον. Ἡ μήτηρ μου δὲν θὰ μοῦ ἐπέτρεπε ποτὲ νὰ δεχθῶ περιουσίαν χωρὶς ὄνομα. Ἐπειδὴ δ' ἐγὼ ὄνομα μόνον ἔχω, μόνον περιουσίαν θὰ ἠδυνάμην ν' ἀξιώσω. Γνωρίζεις ὅτι, ὅσον ἐλεεινὸς καὶ ἄν ἦμαι, δὲν ἠθέλησα ποτὲ νὰ προσβάλω τὰς ιδέας τῆς μητρός μου. Εἶδα λοιπὸν ταχέως ἐλαττωμέναις τὰς πιθανότητας τοῦ νὰ νυμφευθῶ, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἡμιλοῦμεν θὰ εἶχα τὴν χειρίστην ιδέαν περὶ οἰαζομένης κόρης ἢ χήρας, πλουσίας κάπως ἢ ἀπὸ γένος, ἣτις θὰ μὲ ἤθελε. Θὰ εἶχα τὴν πε-

ποιθήσιν, ὅτι διὰ νὰ δεχθῆ ἐν κάθαρμα ὡς ἐγὼ, θὰ ἔχρ βεβαίως κανένα μυστηριώδη καὶ σκότειον λόγον. Ἄλλ' ἡ ἰδική σου θέσις, Οὐρβανός, εἶνε ἄλλη. Κατέστησα τὴν θέσιν σου μετρίαν... σ' ἔκαμα ἴσως πτωχόν. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν βλάπτει διόλου τὴν προσωπικὴν σου ἀξίαν. Ἀπεναντίας μάλιστα τὴν αὐξάνει δι' ὅσους μάθουν τὴν αἰτίαν τῆς οικονομικῆς σου στενοχωρίας. Διόλου λοιπὸν ἀπίθανον νὰ σ' ἐκτιμῆσῃ καὶ νὰ σ' ἀγαπήσῃ κόρη τις ἀγνή, εὐγενῆς καὶ πλουσία. Μοῦ φαίνεται μάλιστα ὅτι ἀρκεῖ νὰ φανῆς καὶ νὰ τὸ θελήσῃς.

— Ὅχι, ... ὅπου φανῶ βλάπτομαι. Ὁ κόσμος μὲ παραλύει, καὶ ἡ φήμη μου ὡς σοφοῦ μὲ ζημιῶι μᾶλλον ἢ μὲ ὠφελεῖ. Ὁ κόσμος δὲν ἐνοεῖ, πῶς ἄνθρωπος γεννηθεὶς διὰ τὸν κόσμον δὲν προτιμᾷ αὐτὸν παντὸς ἄλλου πράγματος. Ἐπειτα, βλέπεις, μοῦ εἶνε καὶ ἀδύνατον νὰ θελήσω ν' ἀγαπήσω. Ἐχω πολὺ μαύρην καὶ πολὺ βεβαρημένην τὴν καρδίαν.

— Ἀλλὰ διατί νὰ κλαίης τόσο καιρὸν μίαν γυναῖκα, ἡ ὁποία δὲν ἠθέλησε νὰ εὐτυχίσῃ ἐκ τῆς ἀγάπης σου;

— Τὴν ἠγάπων, ἐγὼ. Καὶ ἀγαπῶν αὐτὴν ἠγάπων ἴσως τὸν ἔρωτά μου. Δὲν εἶμαι ἀπὸ τὰς ἀειθαλεῖς φύσεις, αἰτινες ἀναθάλλουσι πάντοτε τὸ ἔαρ. Πᾶν ἀτύχημα ἀνορύσσει φοβερὰν ἄβυσσον ἐντός μου.

— Ἀναγιώσκεις καὶ σκέπτεσαι περισσότερο τοῦ δέοντος.

— Ἴσως. Ἐλα εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἀδελφέ μου. Μὲ τὸ ὑπεσθῆς. Θὰ μὲ βοηθήσῃς, θὰ μοῦ κάμῃς καλόν. Ἐρχεσαι; Ἐχω ἀληθῶς ἀνάγκη φίλου καὶ δὲν ἔχω φίλον. Πάθος βιωθὸν ἀπερρόφησεν ὅλην μου τὴν ζωὴν. Ἡ ἀγάπη σου θὰ μὲ ἀνανεύσῃ.

Ὁ δούξ συνεκινήθη βαθύτατα ἐκ τῆς γλυκειᾶς ἐκείνης καὶ ἀφελοῦς οἰκειότητος τοῦ ἀδελφοῦ του. Ἀνέμεινε διδαχάς, συμβουλὰς, παρηγορίας, αἰτινες θὰ ἔφερον αὐτόν εἰς τὴν θέσιν ἀνθρώπου ἀδυνάτου ἐνώπιον ἀνθρώπου ἰσχυροῦ. Ἐβλεπε δὲ τούναντιον ὅτι παρ' αὐτοῦ εἴηται ὁ Οὐρβανός ἰσχυρὸν καὶ συμπάθειαν. Εἶτα ἐξ ἀνάγκης ἀληθοῦς, εἶτε ἐξ ἀκρας ἀδρότητος ἐπραττει οὕτω ὁ μαρκήσιος, ὁ δούξ εἶχεν ἀρκετὴν εὐφυεῖαν ἢ ὥστε νὰ μὴ παρατήρησῃ τὴν ἀμοιβαίαν αὐτὴν ἐναλλαγὴν τῆς θέσεώς των. Ἐξεδήλωσε λοιπὸν πρὸς αὐτόν ζωηροτάτην στοργὴν, τρυφερωτάτην ἀγάπην, καὶ ἀφοῦ συνωμίλησαν ὅλην τὴν μετὰ μαστηριῶν περιπατοῦντας ἐν τῷ δάσει, οἱ δύο ἀδελφοὶ ἐπέβησαν ὀχμάματος ἐν' ἀπέλλωσι νὰ γευματίωσι παρὰ τῆ μητρί των.

(Ἔπεται συνέχεια).

Πολὺ ὁμοιάζει ὁ βίος ἡμῶν μὲ τὸν οἶνον, ὅστις, ὅταν εἰς τὸ τέλος ὑπολειφθῆ ὀλίγος, γίνεται ὄξος.

ΚΩΜΟΙ ΚΑΙ ΚΩΜΑΖΟΝΤΕΣ

Ἐν μιᾷ τῶν τελευταίων νυκτῶν τοῦ Μαΐου, ἂν καὶ πρὸ πολλοῦ εἶχον παρέλθει τὰ μεσάνυχτα, ἔβασανίζομην κακῆ μοῖρᾳ ἄγρυπνος ἐπὶ τῆς κλίνης μου ὑπὸ ἀνιέων βασιανιστῶν, τῶν ἐπὶ τοῦ στραύματός μου θερινῶν ἐντόμων καὶ τῶν ὑπὸ τὰ παράθυρά μου θερινῶν κωμαστῶν, καὶ τούτων καὶ ἐκείνων ζῶων ἀνηρόντων εἰς διάφορα γένη, ἀλλ' οὐσιώδεις ὁμοιότητας ἐχόντων πρὸς ἄλληλα, τὴν κατὰ τὰς νύκτας τοῦ θέρους ἐμφάνισιν, τὴν στέρησιν τοῦ ὕπνου, καὶ τὴν δυσχερῆ ἐξάλειψιν, μόλις κατορθουμένην διὰ δραστηρίων φαρμάκων. Κῶμος δὲ καὶ κωμάζοντες εἶνε τὰ ὄνόματα, δι' ὧν ἀνάγκη νὰ τιτλοφορηθῶσι ὡς ὑπὸ ἄλλων καὶ ὑπ' ἐμοῦ καὶ τὸ ἐγκλημα καὶ οἱ ἐγκληματῆται τῆς ἐν λόγῳ νυκτός. Ἴσως ἄλλη τις λέξις ἠδύνατο ἀρμοδιώτερον νὰ ὄρισῃ ἀμφότερα, καθ' ὃ ἀκριβέστερον ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὰ πράγματα καὶ ὑπὸ πάντων καταληπτῆ· ἀλλ' ἡμολογῶ ὅτι ἀνήκω εἰς τοὺς λατρυνοῦσας τὰς λέξεις ἐιδωλολατρικῶς, ἐν τῷ ὕλικῳ αὐτῶν κάλλει, οὐκ οἶδα δὲ τίνα δύστηνον ἀσχημὴν ἀναδίδοι δι' ἐμὲ ἢ παραμεμορφωμένη καὶ ξενικὴ πατεράδα. Ὑπάρχουσιν ὅμως πλεῖστα λέξεις ἐκ τοῦ θησαυροῦ τῆς ἀρχαίας ἐν χρῆσει παρ' ἡμῖν, αἰτινες διασώζουσι μὲν ἅπασαν τὴν ἐξωτερικὴν αὐτῶν ἀκεραιότητα, ἀλλ' ἢ κατήνησαν ἀπλᾶ μεταφορικὰ κοσμήματα, ἢ τὰ ὑπ' αὐτῶν ἐκδηλούμενα οὐδὲν ἢ λίαν ἀτελῶς ἀναλογουσι πρὸς τὰς ιδέας ἢ τὰ πράγματα τὰ ὑπ' αὐτῶν σημαίνοντα ἐν τῇ ἀρχαιότητι. Εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν δευτέρων ὑπάγεται καὶ ἡ λέξις κῶμος. Ὅποιος παραστάσις διανοίγει εἰς τὸ πνεῦμα ὁ κῶμος τῶν ἀρχαίων, καὶ ὅποιοι εἶνε οἱ κῶμοι τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων. Ἐντεῦθεν μὲν νυκτερινὰ μελωδήματα, συνήθως πρὸς τοὺς ἤχους κιθάρης ἢ ἀρμονίου ἀρμολέμενα, μονότονον θρηνηλογικὸν χαρακτῆρα ἔχοντα, καὶ ὅταν εἴ ἀρμονικῶς καὶ φιλοκάλως ἐκτελῶνται, ἀπειρόκαλοι ἀμαρτέδες ἢ ξενότροποι καντάδαι, ὑπὸ νυκτοβίων πλανήτων ὡς ὑπὸ φασμάτων ἀδόμενα.

Ἐντεῦθεν δὲ πανηγύρεις, αἰτινες ἐν πλήρει φωτὶ καὶ φρενητιῶδι φαιδρότητι ἄγονται κατὰ τὰς ἐορτάς τοῦ Διονύσου φερόμεναι ἀνὰ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν φαλλοφόρων καὶ μετημφισμένων κωμαστῶν ἐν ἀτάκτῳ ὀρχήσει καὶ θορυβῶδι ψῆθῃ, ὑπὸ τὴν συνοδείαν τοῦ ταρχαῖδους Φρυγίου αὐλοῦ, ἢ εὐπρεπέστεροι καὶ σεμνότεροι χοροὶ, ἐν οἷς ψάλλονται τὰ ἐπινίκια τοῦ Πινδάρου. Πιστότατον μέτρον τῆς διαφόρου φύσεως τῶν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος δηλούμενων πραγμάτων δύναται νὰ παράσχῃ ἡμῖν ἡ Πατινάδα, ἀσμάτων νεωτέρου Ἑλληνος ποιητοῦ, ἐν πάσαις ταῖς ἀνθολογίαις ἀπαντῶν, καὶ ὁ περιγραφόμενος κῶμος ἐν

τῇ Ἰρακλέους Ἀσπίδι, ποιήματι τοῦ Ἡσιόδου. Δυστυχῶς δὲν ἔχομεν ἤδη ὑπ' ὄψιν τοὺς ὀλίγους στίχους τῆς Πατινάδας· ἀλλ' ἡ εἰκὼν ἐν αὐτοῖς, καθ' ὅσον ἐνθυμούμεθα, εἶνε μελαγχολικὴ καὶ ἀμαυρά· ὁ ποιητὴς ἀγγρὸν ἀπὸ τὰ δάκρυα ἀφῆκε προσκεφάλῳ καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἀπολαύσῃ τοῦ εὐεργετικοῦ ὕπνου καὶ δεινῶς ὑπὸ τοῦ ἔρωτος νυγσόμενος, καταφεύγει ὑπὸ τὸν οἶκον τῆς ἐρωμένης καὶ τραγουδεῖ τὸν πόνον του, καὶ μονοιδεῖ λυρικῶς, δακρύων, στενάζων, καὶ θανατιῶν. Ἄλλ' ἐν τοῖς ἀπλοῖς ἐπικαῖς στίχοις τοῦ μεγάλου ἰσοῦ τῆς ἀρχαιότητος ὑποία λάμψις ἐν τῇ εἰκόνι καὶ πλούτος χρωμάτων καὶ ποικιλία καὶ εὐρύτης καὶ ἀφατος ἰλαρότης! Ὁ περιγραφόμενος κῶμος συνοδεῖται γαμικὴν πομπήν, χωροῦσαν ὑπὸ τὸ ἀπλετον σέλας τῶν δάδων, τὰς ἐξ ἀπαλῶν στομάτων λιγυρὰς αὐδὰς τῶν συρίγγων, ἐξ ὧν ταράσσεται περίρῃ ἡ ἡρεμούσα ἠχώ, χοροῦ ἡμερόεντος ἐπορένου καὶ φορμύγγων κρουσμένων.

Ἐντεν δ' αὐθ' ἐτέρωθε νεῖο κῶμαζον ὑπ' αὐλοῦ· τοῖγε μὲν αὐ καλόντες ὑπ' ὀρχηθῆ καὶ δοῦθι, τοῖγε μὲν αὐ γελῶντες, ὑπ' αὐλητῆρι ἕκαστος πρὸσθ' ἔκειον...

Πρὸς τοὺς Ἡσιοδίους κωμαστὰς στενότερον προσεγγίζουσιν οἱ τῶν ἡμετέρων γαμηλιῶν τελευταίων συμκέθεροι, οἱ ὑπὸ τοὺς ἤχους τῶν ἐγχυρίων ὀργάνων περιφερόμενοι καὶ πανηγυρίζοντες, ἐλάχιστα ὅμως καὶ αἱ τὰς νυκτερινὰς ἠχοὺς συνταράσσοντες καὶ τοὺς κύνας ἐξεγείροντες καὶ τοὺς κοιμημένους βασιανίζοντες καὶ τὰς γειτονίας ἀναστατοῦντες ἀδιάκριτοι, οἵτινες κατὰ τὴν ἐν λόγῳ, ὡς καὶ κατὰ πᾶσαν σχεδὸν νύκτα, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ εὐαρεστήσωσι εἰς τὰ περίρῃ ἐντυγχάνοντα τρυφερὰ ὄψα καὶ συγκινήσωσι παρθενικὰς καρδίας, ἀφαιροῦσι τὴν ἡσυχίαν ὀλοκλήρου συνοικίας, οὐδενὸς κλητῆρος ἀναλαμβάνοντος νὰ μεταστρέψῃ αὐτοὺς εἰς τὴν πραγματικότητα... τῶν ἀστυνομικῶν ὑπογείων, ἐν ἀνάγκῃ.

Ὁ Ρουσσώ, ζῶν εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν οἱ κῶμοι καὶ οἱ κωμάζοντες διετέλου ἐν ἀμυθῇ ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, ἐνθα σήμερον διατελοῦσιν ἐν καταπτώσει, γράφει, που ὅτι α ἡ νυκτερινὴ σιωπὴ, ἀφαιρούσα πάντα περισπασμόν, καθιστᾷ πολυτιμωτέραν καὶ ἠδύπαθεστέραν τὴν μουσικὴν. » Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐν Ἀθήναις ἡ νυκτερινὴ σιωπὴ καθιστᾷ ἐπαισθητοτέραν καὶ ἀηδεστέραν τὴν ἀμουσίαν τῶν νυκτίων κιθαριδῶν, τῶν ὁποίων συνήθως αἱ φθικαὶ συμφωνίαι ἐμποιοῦσι τὴν αὐτὴν τέρψιν εἰς τὸ πνεῦμά μου ὡς καὶ τὰ καθ' ἑκάστην ἀπόκραιων αὐτοσχεδιάσματα τοῦ ποιητοῦ τοῦ κάρρου καὶ αἱ τοιχογραφίαι τῶν καπηλείων παρ' ἡμῖν, εἶτε ἐκτελοῦσιν ἀρρυθμῶς δημοτικὸν τι ἐπτανήσιον ἄσμα, εἶτε παρφοῦσι κατατριβέντα ἤχον ἰταλικῶν μελωδράματος, εἶτε ἀνατολικὴν τινα θρηνητικὴν ἐξερεῦγονται, ἣτις δύναται καὶ ἐκείνη τεχνηέντως ἀποδιδόμενη, νὰ συγ-

κινήση και εύρεσθήση, με όλην τήν πρὸς ταύτας περιφρόνησιν ἡμῶν τῶν παντοιοτρόπως πειρωμένων νὰ ἐπιδεικνύωμεν ἐξευρωπαϊσθεῖσαν τήν φιλοκαλίαν μας. Καί οἱ νυκτερινοὶ κῶμοι δύνανται νὰ συγκαταταχθῶσι μετ' ἐκείνων, ἅτινα ὕπως ἐπιτύχουσι τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν, δὲν ἐπιδέχονται μετριότητα. Ἐνίοτε, εἶνε ἀληθές, ἀπὸ τοῦ βέβαιου τῆς νυκτὸς γλυκυτάτη, καὶ ὑπερτέρα τῶν συνήθων κῶμων, μελωδία τις ἀνυψουμένη μέχρι τοῦ ὑμετέρου κοιτῶνος πληροῖ καὶ καθιδύνει τὰ βᾶθη τοῦ ὕπνου σας· καὶ ἡ, κατὰ τὸν ὄραϊον στίχον τοῦ Οὐγγῶ, ἔχετε κεκλεισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀνοικμένα τὰ ὦτα εἰς τὸν ἠδὺν θόρυβον μὴ κοιμώμενοι ἢ δι' ὕπνου διαφανοῦς, ἢ τὸ ἔσμα ἐκείνο μετασχηματίζεται ἐν ὑμῖν εἰς τερψιθυμον εὐδαιμονίας ὄνειρον, ἢ ἀποτινάσσοντες τὴν νάρκην τοῦ Μορφέως, βυθίζεσθε, ἐξεγειρόμενοι, εἰς τοῦ ἔσματος τὴν νάρκην, καὶ ἀναπολείτε ἐν τῇ μυστηριώδει ὥρᾳ τῆς καθουδούσης σαρκὸς καὶ τῆς ἐγγηγορούσης ψυχῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῶν ὄνειρων καὶ τὰ κύματα τῶν ἁγμάτων δ, τι βαθύτερον καὶ τιμαλφέστερον ἐγκλιεῖτε ἐν τῇ καρδίᾳ, τὴν πατρίδα, τὴν μητέρα, τὴν ἀγάπην σας, παλαιούς καιροῦς, παιδικὰ παιγνίδια, μίαν φιλοδοξίαν, μίαν ἀφοσίωσιν, καὶ τόσα, καὶ τόσα. . . Ἄλλ' εἶνε τοσοῦτω σπάνιοι ἐν Ἀθήναις φιλότεχοι κωμισταὶ γινώσκοντες νὰ τηρῶσιν ἀσπίλον τὴν ποίησιν τοῦ νυκτερίου κῶμου! Ἄντ' αὐτῶν δὲ διατρέχουσι νύκτιαι τὰς ἀγυῖας χυδαῖοι τῶν ὠτων σπαράτται, καὶ συνηθέστατα αἱ Ἀθηναῖκαι ἐφημερίδες δημοσιεύουσιν, ἐν ὀνόματι τῶν κατοίκων τῆς δεῖνα συνοικίας, παρακελεύσεις καὶ διαμαρτυρήσεις πρὸς τὴν ἀστυνομίαν, ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὰς ἐν ὀνόματι τῆς ἁρμονίας ἀναστατουμένας νύκτας των.

Ἐν Ἑλλάδι, ἐκτὸς τῆς Ἑπτανήσου, τῆς κατ' ἐξοχὴν χώρας τῶν ἁγμάτων, οὐδέποτε διεδραμάτισαν οἱ κῶμοι σημαντικὸν μέρος ὡς εἶτι καὶ νῦν ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ, ὡς παλαιὰ ποτὲ ἐν Γερμανίᾳ. Ἐν Ἰσπανίᾳ οἱ ψάλλοντες ὑπὸ τὰ παράθυρα τῆς ὥρας των, ἀνέμενον ὡς τεκμηρίον τοῦ εὐπροσδέκτου τοῦ ὀδικοῦ θυμιάματος αὐτῶν νὰ ἰδῶσι καταπίπτον πρὸ τῶν ποδῶν των ἐν βόδων ἄλλ' οὐχὶ σπανίως διέκοπτε τὸ ἔσμα των ἡ ἀκούη Τολεδικοῦ ἐγχειριδίου. Ἡ Ἰταλία δὲν ἐληγημόνησεν εἶτι τὸν τὸν τύπον τοῦ ὄραου, τοῦ φιλοτέχνου δορυφόρου ἐκάστου κωμικοῦ, ὅστις οὐχὶ σπανίως πωλούμενος εἰς τὸν ἀντίκλιον τοῦ κυρίου του, εἶδιε τὸ σύνθημα τῆς κατ' αὐτοῦ ἐπιθέσεως, καὶ οὕτως αἱ ποιητικαὶ σερραδάει κατέληγον εἰς αἱματηρὰς βήξεις. Ἄλλ' ἐν ταῖς ἀνω μεσημβριναῖς χώραις ἔχουσιν αὐταὶ βιώσει ἐν τοῖς ἡβείοις τῶν κατοίκων. Ἀπὸ τοῦ ΠΕ' αἰῶνος ἤρξατο ἡ ταχέια ἐπίδοσις αὐτῶν ἐν Γερμανίᾳ, ἐκτοτε δὲ χρονολογοῦνται οἱ φωνητικοὶ κῶμοι οἱ ἐκ τριφωνῶν, τετραφωνῶν καὶ πενταφωνῶν συγ-

κείμενοι. Ἄλλὰ περιέργως ἅμα τῇ ἀρξαμένῃ προόδῳ αὐτῶν προσέκρουσαν ἐναντίον δεινῶ πολέμου, τοῦ ἐπιφανοῦς ἱεροκλήρου τοῦ Στρασβούργου Geiler, ὅστις ἐν ταῖς διδασκαίαις αὐτοῦ καταμύμφεται πικρῶς τῶν κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους ἔξεων τῶν κωμαζόντων. Τὰ μέρη ταῦτα τῶν διδασκῶν του διηρμηνεύθησαν ἀκριετὰ κωμικῶς ἐν εἰκονογραφίαις αἰτίνες συνοδεύουσιν ἀρχαίαν ἐκδοσὴν τῶν ἔργων τοῦ ἱεροκλήρου. Οὕτως εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν οἱ νεανία κωμισταὶ ὀπλισμένοι διὰ κισσῶν καὶ λαγούτων ἴστανται κεχρηνότες καὶ ψάλλοντες πρὸ θύρας κεκλεισμένης, ἧς ὑπέρεται θυρίς. Ἐκ ταύτης προφαίνεται τῶν ὄνειρων καὶ ἁγμάτων αὐτῶν ἡ κόρη ἡμίγυμος, ἐν τῷ ἀμφιβύλω ἀμφισμῷ τῆς νυκτὸς, κρατοῦσα ἐν τῇ χειρὶ ὑποπτὸν τι ἀγγεῖον, οὕτως ῥίπτει τὸ περιεχόμενον κατὰ τῆς κεφαλῆς των. Ἡ εἰκὼν αὕτη δύναται καὶ ἡδῆ, μετ' ἐλαχίστων παραλλαγῶν ἀνατυπωμένη, νὰ παράσῃ ἀρκούσαν ἰδέαν τῶν ἀνὰ πάσας τὰς ἡμετέρας ἐπαρχιακὰς πόλεις συνήθων λύσεων τῶν νυκτερινῶν κῶμων. Ἡ ψυχρολογία, καὶ βαρύτερον εἶτι τὸ εἶδος βάπτισμα, ἐν ᾧ πρωταγωνιστεῖ, ἀν οὐχὶ ἡ σεμνὴ ἑλληνικὴ κόρη, ἀλλ' ὁ ἄτεγκτος καὶ ἄμοστος γονεὺς ἢ ἀδελφός, ἀντικατέστησε πολλὰκις τὰ ἰσπανικὰ ἐγχειρίδια καὶ τὰ βενετικὰ στυλέτα. Ἄλλὰ πρὸ πάντων τὰς σερραδάει πανταχοῦ τοῦ κόσμου κατέστησαν ἀθλανάτους τὰ μουσικὰ ἐκείνα καλλιτεχνήματα, ἅτινα, ἐδανείσθησαν τὸ ὄνομα ἐξ αὐτῶν, πρῶτισμένα, ὅπως ἔδονται ἢ ἐκτελοῦνται τὴν νύκτα. Τὸν τύπον τοῦ εἶδους τούτου παρέσχε, ὡς γινώσκεται, ὁ Μόζαρτ, ἐν τῷ Don Juan. Ἄλλὰ συνήθως οὐδὲν κοινὸν ἔχουσιν αἱ μουσικαὶ αὐταὶ συνθέσεις πρὸς τοὺς ὑπαιθρίους κῶμους. Ὁ Βετχόβεν ὠνόμασε σερραδάει ἐν τῶν ὀρκοτέρων αὐτοῦ ἔργων, ὅπερ βεβαίως δὲν ἔγραψε διὰ τὴν νύκτα, τὸ ὑπαιθρον καὶ τὰ παράθυρα, ἀφ' οὗ ἐκτελεῖται διὰ τετραχορδου, βαρβίτου καὶ κλειδοκτύμβου γινωτὸν δὲ ὅτι οὐδενὸς εἶδους κλειδοκτύμβου δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς κῶμον, ἐκτὸς ἐκείνων ἅτινα διέτρεφεν ἐν τῇ ἀσπυρῶ φαντασίᾳ του ὁ σύγχρονος Ἕλληνας μυθιστοριογράφος, ὅταν πρὸ τινων ἐτῶν ἔγραφε περὶ τοῦ ἠρώος του ὅτι «λαβὼν. . . τὸ κλειδοκτύμβου, ἔκρουσεν ὑπὸ τὰ παράθυρά της!»

Πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος αἱ μελωδίαὶ τὰς ὑποίας πρὸς κισσῶν ἢ ἀνευ αὐτῆς ψάλλουσιν ἐν συμφωνίᾳ φιλόμουσοι Ἑπτανήσιοι, παρέχουσι τὸν ἀκραϊφνῆ καὶ εύρασττότατον τύπον τῶν ἐπικωμίων ἁγμάτων. Καὶ ἔξω τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος διατρίθοντες ἀνὰ τὴν Στερεάν καὶ τὴν Πελοπόννησον, ἀσχρολοῦμενοι τὴν ἡμέραν εἰς τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν, ὄντες κούρεις, ὑποδηματοποιοὶ, βράπτται, πραγματευταὶ, λειμνοῦχοι κτλ. συνενῶνται ἀδελφικώτατα τὴν νύκτα μεταβαλλόμενοι εἰς αἰδοῦς. Μετὰ τοὺς μόχθους τοῦ ἐπαγ-

γέλγματος, ἡ μακαριότης τοῦ ἔσματος προσομοιάζει αὐτοὺς πρὸς τὴν μάγισσαν τοῦ παραμυθίου, ἧτις γραῖα καὶ δυσειδής ἐν τῷ ἡλιακῷ φωτὶ, ἅμα τῷ σκότει, δυνάμει μαγικοῦ τινος περιδεραιοῦ ἀνελάμβανε τῆς νεότητος τὸ κάλλος τὸ θεσπέσιον. Καὶ μετὰ ποίαν σεμνότητα τὰ ἡμέρα τῶν νήσαν τέκνα ἐκτελοῦσι τὰς ἐσπερινὰς αὐτῶν συμφωνίας! Ἐν τῇ σεμνῇ αὐτῶν εὐθυμίᾳ μὴ παρεκτρεπόμενοι εἰς οὐδεμίαν ἀσχετον πρὸς τὸ ἔσμα ζωηρότητα ἐν τῇ ὁδῷ, ὡς δὲν παρεκτρέπονται εἰς οὐδεμίαν παραφροσίναν, τηροῦνται βεβυθισμένοι ἐν τῷ ἔσματι των, ὡς οἱ ἱερεῖς ἐν τῇ θεῖᾳ μυσταγωγίᾳ· αἱ ἰταλιζοῦσαι μελωδίαὶ των περιέχουσι τοῦ καὶ που ὑπολαυθάνουσαν ἀνατολικὴν τινα ἠδυσπαθῆ μελαγχολίαν, οἱ στίχοι των πλήρεις ἀνθέων, ἀρωμάτων, δρόσου, παραπόνων καὶ στεναγμῶν, ὅταν δὲν εἶνε ἐμπνεύσεις τοῦ Σολωμοῦ, εἶνε ἐξ ἐκείνων, ὅστινες ἐνέπνευσαν αὐτόν. Ὅταν δὲ κωμάζουσιν ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι κατὰ τὰς ὥρας ἐσπερινὰς νύκτας καθ' ἑς τὸ Ἴονιον εἶνε πλούσιον

Ἀπὸ τῆν μελωδιᾶν τῶν χρυσῶν κίτρων, καὶ τὸ ἐσπερινὸν ἔστρον Ὁ οὐρανὸς ἀνάπη καὶ πλέων γέμουτα ἔρωτος καὶ φωνῶν μουσικῶν θαλάσσια ἔβλα,

ὡς λέγει ἐν τῇ πρὸς τὴν Ζάκυνθον φθῆ αὐτοῦ ὁ ὑψηλορρήμων Κάλβος καὶ βλέπετε τοὺς πείριξ διαβάτας ἰσταμένους, ὅπως ἀκροασθῶσι μετὰ προσοχῆς τὸ ἀντηχοῦν ἔσμα ἢ καταρτίζοντες ἐκ τοῦ προχείρου ἐκεῖ πέραν ἕτερον ὀδικὸν θιασάν, καὶ ἀκούετε τὰ παράθυρα ὑπεράνω διανοιγόμενα, καὶ διακρίνετε γυναικεῖας μορφὰς κυπτούσας ὅπισθεν τῶν κιγκλίδων, καὶ ἀκροάσθη ἐνίοτε τρυφεροῦ ἐπιφωνήματος διαφεύγοντος ἐκ τοῦ ἐνθουσιώδους αὐτῶν στήθους, τότε κατανοεῖτε διατὴ ἡ νέα ἐκείνη ἧτις πρὸ ἐξήκοντα περίπου ἐπιπύθη τὴν κακολογίαν καὶ νὰ ἐξαγισθῇ μόνον ἀφοῦ ἤρξατο περιχρῶμένη εἰς πάντων τὰ στόματα, ὡς Φαρμακαμένη τοῦ Σολωμοῦ.

Ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ὀδικοῦ αἰσθηματος ἐν τῇ Στερεῇ ἀρκούντως ἐπέδρασεν ἡ μουσικὴ εὐφυΐα τῶν Ἑπτανησίων. Οἱ νέοι Ρουμελιῶται, δασάκις ἐγκαταλείπουσι τὰ κλέφτικα τραγούδια των μετὰ τὸν μονότονον, ἀλλ' ἀγέρωχον ρυθμῶν των, εὐχερῶς ἀμμόζουσι τὴν ὀδικὴν αὐτῶν ἱκανότητα πρὸς τοὺς κανόνας τῆς νησιωτικῆς μελωδίας. Ἐκ τῶν Ἑλλήνων οἱ ὀλιγωτέρων περὶ τὸ ἔδειν δεξιότητα ἐπιδεικνύοντες εἶνε οἱ Πελοποννήσιοι. Ἐν τῇ Δημοτικῇ ἡμῶν ἀνθολογίᾳ τὰ πλεῖστα καὶ τὰ κάλλιστα τῶν ἁγμάτων εἶνε ἄνθη τῆς Ρούμελης μολὶς ὀλίγων τραγουδιῶν τοῦ χοροῦ, ὑποδεστέρον σχετικῶς ἐν τῇ ποιήσει καὶ τῇ μελωδίᾳ, δύνανται, ἀν δὲν ἀπατάμαι,

νὰ διαμφισθητήσωσι οἱ Πελοποννήσιοι τὴν πατρότητα. Ὅταν δ' ἐνίοτε ἀποπειρῶνται νὰ εἰσέλθωσι εἰς τὰ ἔδρα τῆς εὐρωπαϊκῆς καλουμένης μελωδίας, τότε δυσκόλως ἀνευρίσκουσι καὶ τὴν ἰδιοφυῶ αὐτῶν χάριν περὶ τὸ ψάλλειν τὰ ἁσματικὰ προϊόντα τοῦ τύπου των καὶ ἐκπίπτουσιν εἰς εἶδος τι ὀδικῆς βαβυλωνίας. Ἐννοεῖται ὅτι ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῶν ἀκραϊφνῶν καὶ καθαρῶν τὸ αἶμα καὶ εὐφυῶν κατὰ πάντα τὰ ἄλλα ἀπογόνων τοῦ Πέλοπος, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσιν ἀναμφιβόλως, ὡς καὶ πανταχοῦ, ἐξαιρέσεις. Ἐνθυμοῦμαι νύκτα τιὰ ἐν τῇ πόλει Κ. . . ἦν διήλθον ἠρωϊκῶς ἀκροώμενος τὰς μακρὰς ποικιλωδίας δύο διαδοχικῶν θιασῶν κωμιστῶν, ὃν ἕκαστος ἀνῆκεν εἰς διάφορον σχολήν. Ὁ πρῶτος θιασος, συνοδευόμενος ὑπὸ φουαρμνικας, ἐξέχυνεν ἀφροντίστως εἰς τὴν ἐκπληττωμένην ἠχοῦ, παντοῖα τετραστίχα καὶ δίστιχα αἰσθηματικὰ, ἄλλα μὲν ἐγνωσμένα, ἄλλα δὲ τότε ἴσως αὐτοσχεδιαζόμενα, πάντα δὲ παραδόξως μετενηνεγμένα εἰς ὅσον ἐνεστί ἐλληνίζοντα τύπον ἐξ ἀπροσδοκίτου σεβασμοῦ, ἀν ὅχι πρὸς τὴν ἁρμονίαν, ἀλλὰ πρὸς τὴν γραμματικὴν. Οὕτως οἱ στίχοι τοῦ Τυπαλδου

Τὰ μαλλιά σου ἔφεταν πλῆθος εἰς τὸν κάταστρο λαϊμὸ καὶ σοῦ στέλιζε τὸ στήθος Ρῶδ' ὄρατον παρθενικὸ

ἐκαθαρίσθησαν εἰς
Τὰ μαλλιά σου ἐπιπτον πλῆθος εἰς λαϊμὸν σου τὸν λευκόν, καὶ τὸ στήθος σου ἐκόμει Ρῶδον ὄρατον παρθενικόν

Καὶ δύο εἶτι δίστιχα
Τὰ μάτια λέγουν τῆς καρδίας καρδία γὰρ ἔχεις λύπη; ἦσθε τυφλὰ; δὲν βλέπετε τὸ σέβηρος τοῦ σᾶς λαίμα;

Ἄς παύσῃ ὁ καλλωπιμὸς, ἄς παύσῃ τὸ ὄρατον, Ἄς παύσῃ τὸ ψιμμάθιον. . . δὲν εἶνε ἕρα πλέον!

Καὶ ἐψάλλοντο ταῦτα ἐν παρθύριᾳ ἑπτανησιῶν ἡχων καὶ λαρυγγισμοῖς ἀμαρῆ! Ἀποχωρήσαντα τὸν πρῶτον διαδέχεται μέχρι τῆς πρώτης ὁ δεύτερος θιασος· αὐτοῦ αἱ ἀξιώσεις εἶνε ὑψηλότεραι, ἀποδίδοντας ἐν ἀνηκούστῳ πολτῷ ἑλληνικῶν λέξεων καὶ ξενοφώνων συλλαβῶν τὰς μελωδίας τοῦ προσφάτως ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ἐγκαθιδρυθέντος ἐξ Ἰταλῶν ὀδικοῦ καφενεῖου, ἀνακρουόμενος καὶ συνοδευόμενος πάσας. . . δι' ἐνὸς ταμποῦρᾶ.

Ἄλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πρωτεύουσῃ, ἀν κρίνωμεν ἐκ τῶν κατὰ τὰς νύκτας τελουμένων κῶμων, ἢ ἐκ τῶν καθ' ἑκάστην ἀνὰ τὰ χεῖλη τῶν νέων φερομένων ἁγμάτων καὶ ἡχων, δὲν δυναμέθη εὐνοικῶς νὰ ἀποφανθῶμεν περὶ τῆς παρ' ἡμῶν ἐνυπαρχούσης ὀδικῆς φιλοκαλίας. Ἡ αἰτία τούτου εἶνε ἡ ἑλλειψὶς καταλλήλων ἁγμάτων, ἢ ἑλλειψὶς καταλλήλων καλλιτεχνῶν πρὸς μελοποι-

ησιν αὐτῶν, βέβαιον εἶνε ὅτι ἀμφοτέρων στερούμεθα, ἀφ' οὗ οἱ μὲν παρ' ἡμῖν εὐδόκιμοι περὶ τὴν μελοποιίαν, ἐκτὸς ἐντίμων τινῶν ἐξαίρεσεων, δὲν καταναλίσκουσι καιρὸν ὅπως τονίσωσιν ἑλληνικὰ ποιήματα, ἅτινα οὐδέμια καλῶς ἀνατεθραμμένη δεσποινὶς θέλει καταδεχθῆ νὰ ἐκτελέσῃ ἐπὶ τοῦ ἀριστοκρατικοῦ κλειδοκυμβάλου τῆς, τὰ δὲ ἀρμόδια πρὸς μολπὴν ἢ ἐπὶ γνωστῶν ἤχων ἠρμωμένα ἀσμάτια παράκεινται ἀργούντα ἢ συναναφύρονται ἐν ταῖς ἀνά πᾶν ἔτος ἐκδιδομέναις καὶ ἐπαυξανομέναις ἀνθολογίαις, ὀλίγα μετὰ πολλῶν τερατιῶδων καὶ ἠλιθίων προϊόντων, ἀκαταλλήλων καὶ πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ πρὸς φθῆν, καὶ πρὸς γέλωτα ἔτι. Πρὸ ἐτῶν ξένος τις λόγιος, συγγράψας βιβλίον περὶ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς ποιήσεως, ἀνέφερεν ὅτι τὰ ποιήματα τοῦ Δημητρίου Πικραρρηγοπούλου δημοτικώτατα φέρονται ψαλλόμενα ἀνὰ τὰ στόματα τῶν λεμβούχων τοῦ Πειραιῶς. Ἄλλ' ἡμεῖς γινώσκομεν ὅτι οὐδὲ ὁ φείμνηστος ποιητὴς ἠξίωσε ποτε ὅτι τὰ μεταφυσικὰ καὶ ἀνώμαλα αὐτοῦ φιλοσοφήματα ἦσαν κατάλληλα εἰς φθιδὸν ἐντρυφήμα λεμβούχων, ἀλλ' οὐδὲ ὅτι τὰ χαριέστατα ἀσμάτια τοῦ Ραγκασῆ, τοῦ Σολωμοῦ, τοῦ Γανταλίδου, καὶ τινά τῶν νέων ἡμῶν ποιητῶν ἐκτελοῦσι τὸν σκοπὸν αὐτῶν, ἄλλα μὲν ἀγνοοῦμενα, ἄλλα δὲ εἰς μάτην ἀναμένοντα τὸ ζωογόνον μέλος, ἐν τῇ αὐτῇ παραλλήλῳ κείμενα μετὰ τῶν μὴ διδασκόμενων δραμάτων καὶ τῶν μὴ νυμφευομένων δεσποινίδων. Τουναντίον ἀποκτῶσι περισσεῖαν δημότικότητος ἀνὰ τὰ στόματα πάντων ἐκτρωματικά τινά στιχουργήματα παντὸς ἀμοιροῦντος καλλιτεχνικοῦ στοιχείου, ἐξ ὧν μέχρι τῆς χθὲς διέτρεχον θριαμβευτικῶς ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον καὶ ἐπαρχίας καὶ πρωτεύουσας καὶ περιπατῶς ἀνεμύλωντο καὶ ἀνεκρούοντο ὑπὸ τῶν νέων εἰς συμπόσια καὶ πανηγύρεις καὶ κῶμους καὶ συνεκίνου καρδίας καὶ κατέλειπον δάκρυα ἄσματα ἐκ τοιούτων στίχων:

Συγχώρησόν με, ἂν εἴμ' αὐθάδης,
 Ἰδοὺ ὁ ἔβης
 Μὲ προσκαλέσθαι.
 Γονεῖς μου, μὴ λυπέσθε, διότι ἀποθαίνω,
 Ἐσὸν ἔβην καταθαίνω,
 Ἐκεῖ τὰ σὰς ἰδῶ.
 Φέρετε δὲ μαζῆ σὰς τὸν νέον π' ἀγαποῦσα,
 Ἐκεῖνον σὸν ἔκωσα,
 Μαζῆ-του νὰ χαλῶ.

Ἦκουσα κατὰ πρῶτον ψαλλομένους τοὺς ἀνοήτους στίχους πρὸ τινῶν ἐτῶν, ἐν ᾧ διέπλεον τὴν λίμνην τοῦ Μεσολογγίου ἦτον γαληνιαία καὶ ὀλόδροσος ἐσπέρα τοῦ Αὐγούστου, καὶ ἦσαν τὸ πάντα ἐκεῖ πέραν ἀπαράμυλλα ἐν τῇ μαγείᾳ τῶν, οὐρανός καὶ λίμνη, ἢ δίδυμος ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς λίμνης παναέλιος, ὁ ἄπειρος ὀρίζων, ἢ μαρμαρινὴ ἠρεμία τῶν ὑδάτων, μετὰ γλυκυτάτου φλοίσθου φρικιώντων ἐκ τῶν διαπλεόντων ἐπ' αὐτῶν πλοιαρίων. Τὸ ἔσμα ἐψάλλετο ὑπὸ

νέων σπουδαστῶν ἐν συμφωνίᾳ καὶ συνοδείᾳ κιθάρας.

Αἴφνης ἀπὸ τοῦ βάλου τῆς λίμνης, ἐκεῖ πρὸς τὸ ὑποτρέμον φῶς τῆς ἀλιευτικῆς ἐκείνης καλύβης, ἀνυψοῦται, μεγαλύνεται, διαχέεται, καὶ διακρίνεται διαυγής, ἀπροσποίητος, τρομώδης καὶ μεταλλικῆ φωνῇ, τραγουδοῦσα ἐν τῷ γνωστῷ ἐκείνῳ, δημοτικῷ καὶ περιπαθεστάτῳ σκοπῷ τοὺς στίχους τούτους, ὅστινες εἶνε ἐκ τῶν σεμνωμάτων τῆς ποιήσεως τοῦ λαοῦ:

Κέρη μ', ὅταν σ' ἐφίλησα, νύχτα ἦταν, ποῖός μ' εἶδες
 Μὰς εἶδ' ἢ νύχτα κ' ἢ αὐγὴν, ἕσπερι καὶ τὸ φεγγάρι,
 Καὶ τᾶσπερ ἐγαμήλωσε, τῆς θάλασσης τὸ λείει,
 Θάλασσα τότεπε τοῦ κουρπῶ καὶ τὸ κουρπὶ τοῦ ναῦτη,
 Κι' ὁ ναῦτης τὸ τραγοῦδῆσε ἔ τῆς λιγερῆς τὴν πόρτα.

Τὸ ἄσμα καθίστα δις ἀρμονικώτερον ἢ ὦρα, ὁ τόπος, ἢ γαλήνη, ἢ ἀπόστασις, ὁ ἐκ τῆς ἐργασίας ἐπιστρέφων καὶ ἀφροντίστως ψάλλον αὐτὸ πτωχὸς ἄλιεος, ἢ ἀντίθεσις ἢ ἐνυπάρχουσα ἐν τῇ λαχταριστῇ ποιήσει αὐτοῦ καὶ τῇ νεκρῇ πεζολογίᾳ τοῦ ἄλλου, ἐν τῇ ἀξέστοφ ἄλλὰ χαρακτηριστικῇ μουσικῇ αὐτοῦ, καὶ τῇ ἐπιτετηδευμένη μελωδίᾳ ἐκείνου, ἐν τῇ ἀνθρώπῳ τοῦ λαοῦ, ὅστις ἀσυνειδήτως παρέδιδε τὴν μολπὴν του εἰς τὰς νυκτίας ἠχοῦς καὶ τοῖς λογίοις νέοις, ὅστινες ἐκώμαζον, ὄνειροπολοῦντες κατακτήσεις καὶ σαγήνας, ὡς ἀμοιβὴν τῶν ἀσμάτων αὐτῶν. Τοῦ δριζόντος τὸ κάλλος, ἢ σεληνιαία αἴγλη, ἢ ζωτικότης τοῦ ἀέρος, καὶ ἢ μεθύουσα γλαυκὴ μονοτονία ἐξ αἰθέρος καὶ θαλάσσης, ἀντηνακλῶντο πάντα ἐν τῷ μελωδικῷ ἔσματι τοῦ ἀλιέως. Ἐπὶ τῇ βάσει τοιούτων μελωδιῶν καὶ ἐπὶ τοιούτων χρυσαστεῦκτων στίχων ἀνκαταρτίστη ὁ μέλλων τοῦ ἔθνους μελοποιεῖ τὸ ἔσχον αὐτοῦ ἔργον, ἀναγεννᾶται τὸ μουσικὸν αἰσθημα παρ' ἡμῖν, ἢ φθιδὴ φιλοκαλία ἀναπτύσσεται, καὶ κῶμοι καὶ κωμῶζοντες ἐπανευρίσκουσι τὴν πρὸ πολλοῦ ἀπολεσθεῖσαν ποιήσιν αὐτῶν.

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΠ' ΑΘΗΝΩΝ ΕΙΣ ΚΗΦΙΣΙΑΝ

Τὸ σύνθημα τῆς ἀναχωρήσεως ἐδόθη ἢ ἀτμάμαξα συρίζει ὀξέως ἢ ἀμαξοστοιχία συγκλονεῖται, ἀπομαυρύνεται, ἠρέμα κατ' ἀρχῆς τοῦ σταθμοῦ καὶ ἀρχίζει αἴφνης παράφορον διὰ τῶν ἀγρῶν καλπασμῶν ἐπὶ τῶν σιδηρῶν γραμμῶν.

Καὶ τὸ βλέμμα δὲν προσφθάνει νὰ ἰδῇ καλῶς, δὲν προσφθάνει ν' ἀναπαυθῇ ἐπὶ τῶν θελητικῶν ἢ μεγαλοπρεπῶν τοπίων, ἅτινα περιβάλλει διὰ γοήτρου ἢ ἱερὰ τῆς ἀρχαιότητος ποιήσεις ἢ τὸ γραφικὸν τῆς θέσεως αὐτῶν.

Ἐκεῖ κάτω διακρίνω τὸν Κοζωνόν, ἐρυθρὸν

τὴν κορυφὴν ὡς ἐξ αἰσχύος ἐπὶ τῇ μεταμορφώσει αὐτοῦ εἰς λαχανόκηπον.

Ἡ πεδιάς ἀντιπαρέρχεται τετμημένη εἰς ἀκατάπαυστον σειρὰν τοπογραφικῶν παρελαύνουσι συστάδες δένδρων, ὧν τὰ φύλλα κινουμένην ῥίπτουσι σικιάν, ἀγροὶ θερμισμένοι κитρινίζοντες, ἢ καταπράσινοι καὶ μηκωνόσπαρτοι, ἄμπελοι μετὰ κανονικῶν ἀύλακίων καὶ στοίχων κλημάτων, λόφοι χλοεροὶ καὶ κοιλώματα κατάφυτα, ἐν κοπάδι προβάτων διεσπαρμένον εἰς τὸ λιβάδι αἴφνης χωμάτινος τοῖχος ἀνυψοῦται ἐνθεν καὶ ἐνθεν, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ὁ ἐντρυφῶν γηθοσύνας εἰς τὴν δρόσον καὶ τὴν πρασινάδα ἀναμιμνήσκειται ὀδυνηρῶς τῶν κωκορτωδῶν καὶ καταλείκων τῶν Ἀθηνῶν ὁδῶν ἄλλ' εὐτυχῶς τὸ παραπέτασμα καταπετάννεται, καὶ ἐμφανίζεται αὖθις ἡ θαυμασία σκηνογραφία.

Σταματῶμεν ἐπὶ μικρὸν εἰς τὸ Ἡράκλειον τὸ ὑπὸ Βαυαρῶν ἐπὶ Ὀθωνος συνοικισθὲν χωρίον. Τὸ γοθητικὸν κωδωνοστάσιον τοῦ δυτικοῦ ναοῦ του ζενίζον ἐπὶ τοῦ καταφύτου ἐκείνου μέρους τῆς Ἀττικῆς σὲ μετὰγει νοερώς εἰς κοιλιάδα τινὰ τῆς Γερμανίας.

Ἄλλ' ἐπανερχομαι εἰς τὴν Ἑλλάδα διακρίνων τὴν ὄμορφη ἐκκλησία καὶ τὸν ὀφιοειδῆ διὰ τῆς χλόης ἔσποντα δρομίσκον τῆς.

Δεξιὰ ἐκτείνεται γραφικώτατη ἡ πεδιάς τοῦ Χαλανδρίου, ἐν τῇ ὀποια μετὰ καλλιτεχνικῆς ἀρμονίας παραλλάσσοι ὅλοι τοῦ πρασίνου χρώματος αἱ ἀποχρώσεις. Ὡς φύσις, εἶσαι, καὶ θὰ εἶσαι ὁ μεγαλοφύεστατος coloriste, εἶσαι ὑπερτέρα παντὸς ζωγράφου ὅσον εἶνε τὸ πρωτότυπον τοῦ ἀντιγράφου!

Ἀρίνομεν ὀπίσω μας τὸ Βραχάμι, ταῖς Παληράκλιαις, τὰς ποιητικώτατας ἐν τῇ ἐγκαταλείψει αὐτῶν, καὶ φθάνομεν εἰς τὸ πενήχρον τὴν ὄψιν Ἀμαρουσίων. Κατέρχονται κατεστυσμένως χωρικοί τινες φέροντες ἐπ' ὤμου τοὺς σάκκους τῶν καὶ ἀπὸ ρυτῆρος ἐλαυνούσης τῆς ἀτμαμάξης παρερχόμεθα τὸ ἐντὸς πυκνοῦ δάσους μέγαρον τοῦ κυρίου Συγγροῦ διερχόμεθα τὴν ἀψίδα τοῦ ὕδραγωγείου τοῦ Κεφαλαρίου, παρακάμπτομεν τὸ ἐπὶ χλοεροῦ λόφου ὑπερκειμένου τῆς πεδιάδος περιόπτον παρεκκλήσιον τοῦ προφήτου Ἡλία καὶ φθάνομεν εἰς Κηφισίαν.

Εἰς ὀλίγων βημάτων ἀπόστασιν εἶνε ἡ μικρὰ πλατεῖα, ἐν ᾗ ὁ ἱστορικὸς πλάτανος.

Τὶ εἶδε καὶ τί ἤκουσε τὸ ταυνοσκέλαδον τοῦτο δένδρον, ὅπερ οὔτε ἐφαλάκρως τὸ γῆρας οὔτε ἐλεύκανε οὐδ' ἐκύρτωσε, ἐν ᾧ τὰ πάντα κατέρευσαν περὶ αὐτὸ καὶ τυραννία τουρκικὴ καὶ δυναστεία, καὶ τῶν μυριάδων ἀπ' αἰῶνων ἀτενισάντων αὐτὸ ὀφθαλμῶν οὐδὲ αἰ κόγχαι περισῶζονται ὑπὸ τὸ χῶμα.

Ἰπὸ τὸ δένδρον τοῦτο ἠρέσκοντο πρὸ τῆς

ἐπαναστάσεως νὰ συνέρχωνται οἱ τουρκοὶ μπέηδες, διότι ὡς γνωστὸν, ἡ Κηφισιά ἦτο τὸ κατ' ἐξοχὴν τουρκοχώριον ἐκάθηντο ὀκλαδὸν ἐπὶ καγίων ταπήτων, κρατοῦντες τὴν σύριγγα τοῦ ναργιλέ, ἀναποδογυρίζοντες τὴν εὐρωπαϊκὴν ἱσορροπίαν ἐν καγχασμοῖς ἢ διηγούμενοι μετ' εὐαρεσκείας τὰ βάσανα ἅτινα ἐπενούουν ὅπως βρῶσανίωσι τοὺς γκιαουράδες ἀλλοίμονον ἂν διήρχετο ἐκεῖθεν τάλας τις χριστιανός· ἀμέσως ἐπεφορτίζετο μετ' ἀγγαρίαν ἐξευτελιτικὴν. Ἄλλὰ καὶ μάλλον βδελυρὰ θεάματα εἶδεν ὁ πλάτανος, ὑπὸ τὴν σικιάν τοῦ ὀποίου ἄβραι νεάνιδες τῶρα, μόνον διὰ τῶν χειλέων τῶν ἢ τῶν ἐπὶ τῶν πετάσων αὐτῶν ῥῶδων φέρουσαι εἰς τὸν τοῦν τὸ χρῶμα τοῦ αἵματος, ἀκούουσι τὰ γοργὰ μέλη τῶν εὐρωπαϊκῶν στροβίλων τοῦ Σάίλερ ἢ τοῦ Καίσαρη. Ἀπὸ τῶν κλώνων τούτων πολλὰ σώματα ἰταλαντεύθησαν ἐν ἡμέραις ἀπαισίας, μετὰ τὸν βρόχον εἰς τὸν λαμόν, μετὰ πρόσωπον πελιθῶν καὶ τὴν γλῶσσαν κρεμαμένην ἔξω. Ἄλλ' ἐξεδικήθη ὁ ἑλληνικὸς πλάτανος, παρασχὼν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοὺς χονδρούς αὐτοῦ κλάδους πρὸς κατασκευὴν διευθετῶν τῶν τηλεβόλων τῆς Ἀκροπόλεως.

Κατέναντι εἶνε τζαμίον, οὐτινος οὐχὶ πρὸ πολλοῦ κατερρίφθη ὁ μιναρές· παρὰ τὰ θεμέλια τούτου εἰσὶν αἱ τέσσαρες λάρνακες, αἱ ἀποδιδόμεναι εἰς Ἡρώδην τὸν Ἀττικὸν ἀποθανόντα ὡς γνωστὸν ἐν Κηφισίᾳ καὶ τὴν οικογένειαν αὐτοῦ.

Ἐν τῷ κήπῳ τῆς οἰκίας τοῦ κ. Λεωνίδα Σκυλίτση ἀνάκειται ὁ ἀνδρὶς τοῦ Ἡρώδου ἄνευ κεφαλῆς δυστυχῶς καὶ χειρῶν, καὶ ὑποθαυρὸν τι μετ' ἐπιγραφῆς εὐαναγνώστου. Εἶχεν ἀνευρεθῆ καὶ ἡ περικαλλεστάτη κεφαλὴ τῆς συζύγου τοῦ Ἡρώδου, ἀλλ' ἐκλάπη ὑπὸ ἀρχαιοκλόπου τινός ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τῆς ρηθείσης οἰκίας.

Παρὰ τὴν κρήνην εἶνε ἡ δεξαμενὴ, ἐν ᾗ ὁ διαβόητος μπέης Μαλιόκας ἐβασάνιζε τοὺς εἰς τὴν δικαστικὴν αὐτοῦ δικαιοδοσίαν περιπίπτοντας· διέτασεν αὐτοὺς νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὸ ὕδωρ, αὐτὸς δ' ἐπὶ τοῦ χείλους καθήμενος ἔστυρε ἐπὶ τοῦ ὕδατος τὴν αἰχμηρὰν σπάθην αὐτοῦ ὁ δυστυχὴς χριστιανὸς περιτρώμος ἐβύθιζεν ὑπὸ τὸ ὕδωρ τὴν κεφαλὴν ὅπως μὴ ἀποκοπῆ· ἀλλ' ἐνόησε τὸ αἰμοφόρον ὀρμήφυτον τοῦ Τουρκοῦ ἐξήπτετο καὶ τὸ ὕδωρ ἐπορφυροῦτο ὑπὸ τοῦ αἵματος καὶ ἡ κεφαλὴ ἐβύθιζετο μόγη, νεκρά, χωρὶς τοῦ σώματος.

Τοὺς ἀπαισίους ἐκείνους χρόνους ἐκτὸς τοῦ τεμένους ἐνθυμίζουσι ἐτι δύο πύργοι, ἠρειπωμένοι καὶ ἰτοιμόρροποι, φοβερὰ ἐπὶ τουρκοκρατικῆς δικαστήρια καὶ νῦν ἀποθῆκαι σανοῦ.

Θελητικώτατη τοποθεσία εἶνε τὸ Κεφαλάρι, ἐκτὸς τῆς Κηφισιάς, ἀρχαῖον ὕδραγωγεῖον ἐξ οὗ ἀναβρύει δροσερώτατον ὕδωρ, ἀπαισίως συνδέσαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετὰ τοῦ πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐπισκήφαντος κοιλιακοῦ τύφου. Ἐντεῦθεν φαίνεται ἡ ὑπάρεια τοῦ ἀλαζόνος Πεντελικοῦ ἐκπί-

παντος του ύψους του πρό του Κεφαλαρίου, ως μέγας άνήρ πρό του Θαλαμηπόλου του.

Γοητευτικώτατον τοπίον είνε ή Μπίρρα, πρόσ την άγουσαν εις την κατάφυτον και παραδεισίαν Δεκέλειαν όδόν. Φαντάσθητε, όσοι δέν είδατε αυτήν, κοίτην ποταμού εις έλιγμούς περισπωμένην εκατέρωθεν των όχθών σειράν πλατάνων και κισσόν, διά μυρίων βραχιόνων σφιγκτά έναγκαλιζόμενον τον κορμόν αυτόν, κοιλότητας και έξοχάς άκανανίστους, διδούσας άγρίαν τινά καλλονήν εις την τοποθεσίαν, φερούσας εις την μνήμην κλέφτικα λημέρια, και συριγγόν όξυν όπισθεν του φυλλώματος και αιφνιδίαν της λερής φουστάνελλας έμφάνισιν. Την άγρίαν ποιήσιν του τοπίου επαυξάνει ή κατάπτωσις των όγκωδών βράχων ούτινες άπειτέλουν τον θόλον άρχαίου σπηλαιου "Αντρον των ρυμρών καλουμένου όπου, κατά την παράδοσιν, τό πάλαι αι υπερβάζαι την άκμήν της νεότητος νεάνιδες και σφοδράς άνησυχούσαι μη διά παντός του βίου μόνον δι' έαυτάς παρασκευάζουσι την κλίτην των, μετέβαινον νύκτωρ και ήρώτων τάς νύμφας τό όνομα του εύτυχους θνητού του μέλλοντος να χαρή τα κάλλη των, άτινα άκριβώς ώριμα όντα άνέμενον κατάλληλον χείρα να τά δρέψη. Φωνή τότε ήκούετο από τό σπήλαιον, φωνή επήνημα, ήν μεσά μίγνυσι ήλυνεν ή έρωτάσα, και έν όνομα ήγγέλλετο. "Ελάμβανε τό όνομα εκείνο ή αίτουμένη και άπήργετο εύτυχής άλλ' ή παράδοσις δέν προσθέτει άν έλάμβανε και τον γαμβρόν.

Την Μπίρραν ήγάπα πολύ ό ζειμνηστος "Ο. Ιωαν. "Εξεύγνε τάς δύο όχθας διά ζυλίλου δαπέδου, και ήγευμάτιζε υπό την αιάν των πλατάνων, τον γοητευτικόν περιθλίπων δρίζοντα του πρασίνου φυλλώματος φρίσσοντος εις τους άσπασμούς της αύρας, ως χροώδης αύχην νεάνιδος υπό θερμά φιλήματα, άκούων τον βόχθον του καταρράκτου όστις έσχηματίζετο υπό του ύδατος του Κεφαλαρίου εκεί καταδιδαζόμενου, και έθραύετο άφρίζων επί των βράχων.

"Όσοι θέλουσι να ιδώσι την ιδιάζουσαν έλληνικήν φυσιογνωμίαν της Κηφισιάς άς σπεύσωσι να την επισκεφθώσι, διότι ό πολιτισμός εισήλασεν ήδη και εις αυτήν, με τον ζυθον, τό σαλάμι, τό τυρί της Βίτσερης, άτινα κρατεί έν χερσίν εισερχόμενος εις τά έλληνικά χωρία.

Βλέπεις μέν βείθρα ποτιστικου ύδατος έν ταις όδοις, και χωματινούς τοίχους, καλούπια, και γλοαζούσας άτραπούς, και βυάκια έν οίς κολυμβώσι παίζοντα κитρινόκεφαλα νησοάρια και εύφραίνεσαι νομίζων ότι εύρίσκεσαι έν χωρίω; άλλ' έν τώ ξενοδοχείω βλέπεις. Περάποντας έν οικοστολή, κατ'ελόγους φαγητών γαλλιστί γεγραμμένους — άνορθογράφως μέν, άλλά γαλλιστί! — επί των τοίχων οικιών τινων στίλβοντα σημάτα πυρασφαλιστικών έταιριών, εισέρχεσαι εις

καπηλείον και εύρίσκεις την εικονογραφημένην réclame της γαλλικής έφημερίδος Ζιλβλάς διά τό τελευταίον μυθιστόρημα του Ζολα τοιχοκολληθείσαν εκεί ως εικόνα, και άνωξ βλέπων ότι εύρίσκεσαι έν πόλει.

"Η Κηφισιά όμοιάζει νυν πρόσ τάς έπαρχιωτίδας, αθτινες είνε έλληνίδες την κεφαλήν και φράγγισσαι την όσφύν, φορούσι κόκκινον φέσι με χρυσούν παπάζι. άλλά και κορσέν και έσθήτα κατά τον συρμόν. Προφθάσατε να την ιδήτε, πριν πετάξη και τό φέσι της και φορέση καπελίον!

Συριγγός άκούεται και πάλιν ή άτρυμάζα άσθμαίνει βαρέως, και μετ' όλιγον ως πελώριος όφις πύρ πνέων έρπει συστρέφων τους δακτυλίους και τανύων αυτούς. Από των θυρίδιων των άμαξών προκύπτουσι κεφαλαί ή παιδιάς μετέβαλεν όψιν τά φύλλα των δένδρων βιγούσιιν υπό την ψυχράν πνοήν της έσπερίας αύρας; τό πράσινον χρώμα άπόλωσε τάς άποχρώσεις του και κατέστη άμαυρόν. "Η Πάρνης περικαλύπτεται δι' όμίχλης ως διά συνδόνης, όπως άποκοιμητή. Μόνον ό σιδηρόδρομος θορυβεί έν μέσφ της γλυκειάς ήρεμίας των άγρών τά άρνάκια έπιστρέψιν εις την στήνην των να κοιμηθούν τά φυτά έλληλοφιλονται, τά δένδρα καληνυκτιζονται και αυτό τό νερόν του βυακίου τρέχει, νομίζεις, σιγά σιγά, ως να πηγαίνη να πλαγιάση. Με αυτά κλείει τά ώραία όμματά της και ή γλυκειά μου άναγνώστρια, ήν άπεκοίμησε βεβαίως τό άρθρον μου.

Ε.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΠΑΝΤΑΛΟΝΙ

"Ο μεγαλείτερος πόθος του παιδιου είνε να γεινη άνήρ. "Επειδή δέ τό πρώτον σημείον της άνδρότητας είνε ή χρήςις της περισκελίδος, τό άφελές πλάσμα επιθυμεί διακαώς τό πολύτιμον και συμβολικόν τουτο ένδυμα, δι' ου νομίζει ότι επισήμως προβιβάζεται εις άνωτέραν βιωτικήν τάξιν.

"Η έμφάνισις λοιπόν του πρώτου πανταλονίου είνε σπουδαίον γεγονός, όπερ ό μέν πατήρ ποθει, ή δέ μήτηρ φοβαίται. "Η μήτηρ θεωρεί τουτο ως άρχήν έγκαταλείψεως αυτής. Παρατηρεί με δακρυόερεκτον όμμα τό διά παντός έγκαταλυμπανόμενον φουστανάκι. α"Δχ! έπέρασει ή νηπιακή του ηλικία! λέγει καθ' έαυτήν! Τι γρήγορα, Θεέ μου! Πόσον βραχύ υπήρξε τό όνειρον. Δέν θα μ' έχη πλέον κνάγκην, θα τώ είμαι σχεδόν άνωφελής, θ' άποκτήση νέας όρέξεις και έπι-

θυμίας! δέν θα τό έχω υλόκληρον τό παιδί μου. "Επαυσε πλέον να είνε άλλο έγώ ή προσωπικότης του καταφαίνεται ζωηρότερον κάθε ήμέραν, είνε κατι ξεχωριστόν άπ' έμέ, είνε άγόρι.»

"Ο πατήρ τούναντιον είνε έμπλωως χαράς. Γελά υπό τον μύστακά του βλέπων τάς παχουλιάς του κνήμας έξερχομένας της μικράς περισκελίδος; ψηλαφεί τό άθρον σώμα, όπερ διαγράφεται καθαρώς υπό τό νέον ένδυμα, και ψθυρίζει μετ' εύαρεσκείας: α"Έγεινε σωστός άνθρωπάκος παιά, ό κύριος; όλα τά έχει, δέν του λείπει τίποτε. Θα μου όμοιάση εις τους ώμους και εις τό άνάστημα. Κύττα με τί λεβεντιά στέκει 'ς τά πόδια του!» "Αναγνωρίζει ήδη έαυτόν έν τώ όντι εκείνω τώ έξ' αυτού προερχομένω; τό βλέπει διά νέων όφθαλμών και τότε τό πρώτον αισθάνεται άπερίγραπτον θέλητρον καλών αυτό, άγόρι μου.

"Τό δέ παιδιον είνε καταμαγευμένον, ένθουσιασμένον, μαλονάτι άδυνατεί να κυβερνήση τάς χείρας και τους πόδας αυτού, και, μη πρόσ κακοφανισμόν του, όμοιάζει πρόσ τά μικρά εκείνη κυνάρια τά όποια κουρεύουν την άνοιξιν. Τό υπέρ πάν άλλο στενοχωρούν τό δυστυχές παιδιον είνε τό παρελθόν αυτού. — "Όπόσοι των σπουδαίων άνδρών υφίστανται τό αυτό πάθημα! — "Εννοεί κάλλιστα ότι τό πανταλονιον επιβάλλει καθήκοντα, ότι πρέπει ν' αναλάβη νέον τρόπον του φέρεσθαι, να μεταβάλη τονον φωνής; ότι πρέπει τέλος να βυθίση έαυτόν πρόσ τάς απαιτήσεις της καταστάσεώς του και άρχεται καταπτέων μακρόθεν τάς κινήσεις του πατρός αυτού, όστις άλλως τε δέν δυσκαρτετείται τό παράπαν επί τούτω; άποπειράται άδεξίως άνδρικήν τινα χειρονομίαν, συσπά τάς όρρες, βλέπει τάς τροφούς μετά προφανούς περιφρονήσεως, βαδίζον έκτελει μεγάλους διασκελισμούς πρόσ ους αι μικράι του κνήμαι είνε όλως άπροπαράσκευαι, άπαιτεί πελωρίαν βάβδον, φορεί στραβά τον πλον του, και εις τον περιπατον έννοεί να μη χειραγωγήται πλέον. "Η του παρελθόντος και του παρόντος αυτή πάλη καθιστά επί τινα χρόνον τό βαδισμα αυτού κωμικώτατον. Τό φουστανάκι του τον καταδιώκει, νομίζεις, και τό παιδιον πνέει τά μένεα κατ' αυτού.

"Ω άγαπητόν πρώτον πανταλονί! σε άγαπώ διότι είσαι πιστός φίλος και διότι σ' επανευρίσκω άνά παν βήμα του βίου, σε και την θελητικήν των όνειρων σου συνοδείαν. Μη δέν είσαι ή ζωσα εικών της θωπευούσης την ματαιοδοξίαν ήμών νέας χιμαίρας; Σύ, άξιωματικέ μου, όστις ένώπιον του καθρέπτου του θαλαμισκου σου, στρέβεις ακόμη τους λεπτούς ξανθούς μύστακάς σου, και έφορέςεις πρόσ όλιγου τό πρώτον ήδη τάς έπαμίδας και την χρυσήν ζώνην, τί ήσθάνεσαι, σε παρακαλώ, καταβαίνων την κλιμακά σου, ότι ό κολαός της σπάθης σου έκρτέει επί των βαθμί-

δων, ότ' έν στολή, κτενισμένος, φορών τα ύποδήματά σου, τό πηλικιον επί του ώτιου έχων, εύρέθης έν τώ μέσφ της εύρείας λεωφόρου, και υπό δυνάμειος άκαταμαχήτου ώθούμενος παρετήρησες αυταρέσκως την εικόνα σου έν ταις κατόπτροις των καφενειών; Τόλμησε να είπης ότι δέν έστάθης όπως άποθαυμάσης την εικόνα σου.

Τό πρώτον πανταλονι πάντοτε, καλέ μου ύπολογαγέ.

Και όταν γίνης λοχαγός, φίλε μου, και όταν προβιβασθής! Και βραδυτέρον όπόταν καταστής στρυφνός γέρον και άσπρίσουν οι μύστακές σου και λάθης νεκράν γυναίκα σύντροφον του βίου σου όπως άρυσθής νεότητα έξ' αυτής, δέν θα τό ξαναφορέσης τό χαριτωμένον εκείνο πανταλονι; Είν' άλληθές ότι τότε ή ώραία σου σύζυγος θα σε βοηθή εις τό να τό φορής.

Την ήμέραν δ' εκείνην, ω άξιωματικέ μου; καθ' ήν άπορρίψης αυτό, φεύ! την ήμέραν εκείνην θα είσαι πολύ δυστυχής. "Η ύπαρξις ήμών συνίσταται εις τό να φορώμεν τό πρώτον ήμών πανταλονι, να τό εκβάλλομεν και να τό ξαναφορώμεν και ν' άποθηήσκωμεν προσβλέποντες αυτά.

Είνε άρα άλληθές ότι αι πλείστα εύφροσύναι ήμών δέν έχουσι σπουδαιοτέραν αίτίαν της των παιδικών; Είμεθα λοιπόν τσοσούτον άφελείς; — "Ω! ναί, καλέ μου φίλε, είμεθα τόσοσόν άφελείς ώστε ουτε καν πιστεύομεν ότι είμεθα τούτοιοι. Ουδέποτε θ' άπαλλαγώμεν παντελώς των σπαργάνων ήμών, πιστεύσε με; ύπολείπεται άκρον τι αυτών. "Εν εκάστφ άνθρώπφ ύπολανθάνει τό νήπιον ή άκριβέστερον είπείν πάντες και άνδρούμενοι παραμένομεν νήπια.

Και σεις, κυρία, δέν αισθάνεσθε, κατά πᾶσαν μεταλλαγήν έσθήτος την χαράν εκείνην ήν προξενεί συνήθως ή νέα στολή;

Ουχι παίζων άλλά σπουδάζων λέγω ότι ή στολή επιδρά τά μέγιστα επί του ήθους ήμών.

Διατί, επί παραδείγματι, έπεστρέψατε προχθές τόσοσόν ευχαριστημένη έν της εκκλησίας; διατί σας έφάνη τόσοσόν καλός ο σύζυγός σας και έδειξατε πρόσ αυτόν τά τρυφερά αισθήματα των πρώτων του γάμου σας μηνών; Διότι, κυρία, όμολογήσατέ το ειλικρινώς, διότι την ήμέραν εκείνην έφορέσατε τό πρώτον τον κομψότατον κίτρινον πλον σας όστις σας πηγαίνει τόσοσόν λαμπρά, όπως είξεύρετε, και διπλασιάζει την καλλονήν σας.

"Εν φ' τούναντιον προχθές είσθε έν καταστάσει νευροπαθείας άνεξηγήτω. Ουδέν, άπολύτως ουδέν σας ήρεσκε. "Ότε δέ μετά τον περιπατον ύπεστρέψατε οικιαδ ή μέν αίθουσα σας έφάνη στενόχωρος ο δέ σύζυγός σας ύπέρ τό δέον εύσαρκος.

Θά ήτο πάντην άδύνατον να εξηγήσωμεν την μεταβολήν ταύτην του ήθους ήμών άν μη ένθυμούμεθα κάλλιστα ότι χθές διεπράξατε την άπε-

ρισκεψίαν νὰ φορέσητε τὸν φρικώδη ἐκεῖνον ἰόχρουν πύλον, περὶ τοῦ ὁποῦ ἐκφράζεσθε μετὰ τὸς περιφρονήσεως. Τὸ χαριέστατον παιδίον σας δὲν ἐκφράζεται ἄλλως περὶ τῆς μικρᾶς νηπιακῆς του ἐσθῆτος, ἢν ἀπαξιῶι πλέον νὰ φορέσῃ.

Θέλετε καὶ τελευταῖον παράδειγμα; Παρατηρήσατε τὸν σύζυγόν σας. Χθές, ἀπῆλθε τῆς οικίας δυσηρεστημένος — δὲν ἠύχαριστήθη ἐκ τοῦ γεύματος — τὴν δ' ἐσπέραν, περὶ τὴν ἐβδόμην ὄραν ἐπανῆλθεν ἐκ τοῦ βουλευτηρίου φαιδρότατος, μειδιῶν διὰ τὰ τῶν χειλέων καὶ τῶν ὀφθαλμῶν. Σῶς ἐφίλησεν ἐνθουσιωδῶς ἐπὶ τοῦ μετώπου... εἶνε φυσικόν, βεβαίως, κυρία, ἀλλὰ δὲν θ' ἀρνηθῆτε ὅτι εἶνε καὶ κολακευτικόν. Ἐπειτα ἔριψε μετ' εὐαρεσκείας ἐπὶ τοῦ παρατυχόντος τραπέζιου τετράδιά τινα καὶ ἄλλα ἔγγραφα· εἰς τὴν τράπεζαν τὰ φαγητὰ πάντα ἀνεξαιρέτως τῶ ἐφάνησαν ἀπαράμιλλα καὶ τὰ κατεβρόχισε ἀπλήστως.

— Μὰ τί ἔχει ὁ ἄνδρας μου; ἐλέγατε μὲ τὸν νοῦν σας.

— Νὰ πᾶς τὸ ἐξηγήσω ἐγώ, κυρία. Ὁ σύζυγός σας ἠγόρευσε τὸ πρῶτον χθὲς ἐν τῷ περιβόλῳ τῶν πατέρων τοῦ ἔθνους. Ἐπέε (ἦτο θυελλώδης ἢ συνεδρία καὶ πεισματωδεστάτη ἢ συζήτηση) εἶπεν (ἐν μέσῳ τῶν κραυγῶν καὶ τοῦ θορύβου πλήζας τὸ πρὸ αὐτοῦ ἀναλογεῖον διὰ τῆς βράβδου του) εἶπε:

— « Δὲν ἀκούομεν τίποτε! »

Ἐπειδὴ δὲ αἱ λέξεις αὗται ἔτυχον τῆς γενικῆς ἐπιδοκιμασίας, ἐπειδὴ πανταχόθεν ἀνεφάνησαν: *Πολὺ καλά! Ἐὖγε!* ἀνηγέρθη καὶ πάλιν καὶ ἐπὶ τὸ κοινοβουλευτικώτερον διατυπώσας τὴν ἰδίαν αὐτοῦ προσεῖπε:

— Ἡ φωνὴ τοῦ ἐντίμου ἀγορευόντος δὲν φθάνει μέχρις ἡμῶν!

Ἡ διακοπὴ αὕτη βεβαίως οὐδόλως ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς συζητήσεως, ἀλλὰ τὸ πρῶτον τοῦτο βῆμα ἔχει μεγίστην σημασίαν διὰ τὸν σύζυγόν σας. Ἄς εἰπώμεν ὅλην τὴν ἀλήθειαν· ἡ διακοπὴ αὕτη εἶνε θράμβος τοῦ συζύγου σας, διότι ἐξ ἤδη ὅλα ἔτη ὁ προσφιλέτης φῆτωρ ἀναβάλλει ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν νὰ ἐκστομίσῃ τὴν πρῶτην του λέξιν. Τώρα πλέον ἐρρίφθη ὁ κύβος. Ὁ εὐτυχὴς βουλευτὴς ἐφόρεσε τὸ πρῶτον του πανταλόνι!

Ἀδιάφορον ἂν ἡ αἰτία εἶνε παιδαριώδης ἢ σπουδαία· ἀρκεῖ ὅτι καθεστᾶμεθα εὐτυχέστεροι. Οὐδὲν σημαίνει ἂν τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἡμῶν εἶνε πῖλος, ἢ σκοῦφος ἢ χρυσοῦν στέμμα, ἀρκεῖ ὅτι φοροῦντες αὐτὸ θεωροῦμεν ἑαυτοὺς σπουδαιότερους, ἰκανοτέρους, καλλιτέρους.

Λοιπὸν μὴ σκώπτε πολὺ, ἀναγνώστὰ μου, τὸ ἀρελὲς παιδίον, ὅτ' ἀνάπλειον χαρᾶς ἐπὶ τῇ ἀποκτήσει τοῦ πρώτου πανταλονίου του καὶ φέρον τὸ ἐνδοξὸν τοῦτο ἔμβλημα, βλέπει μακροτέρων

τὴν σκιάν αὐτοῦ καὶ χαμηλότερα τὰ δένδρα. Ἀρχίζει τὸ ἀνδρικόν του στάδιον, τὸ προσφιλέστατον πλάσμα.

Ἀφότου ἐδημιουργήθη ὁ κόσμος οὗτος πάσα πράγματα ἔδωκαν ἀφορμὴν πρὸς ματαιοδοξίαν! Ἐπὶ βασιλείας τινὸς τῆς Γαλλίας ἐθεωρεῖτο τιμὴ ἢ μεγάλη ρίς ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν βασιλέα βυσότητος, ὡς ἡ μεγάλη φενακὴ ἐπὶ τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', βραδύτερον δὲ ὑπῆρξαν οἱ ἐναθρονομένοι διὰ τὴν καλὴν ὄρεξιν ἢ τὴν εὐσάρκιαν αὐτῶν. Πολλοὶ καυχῶνται διὰ τὴν γυναικᾶ των, ἄλλοι διὰ τὴν ὀκνηρίαν των, ἢ τὴν εὐφυλίαν των, ἢ τὴν ἀνοησίαν των, διὰ τὸ γένειον, ἢ διὰ τὸν περὶ τὸν λαιμόν των λαιμοδέτην, ἢ διὰ τὸν ἐπὶ τῆς βράχειας των ὕβον· καὶ πῶς νὰ μὴ ἀγαλλιά τὸ μικρὸν παιδίον διὰ τὸ πρῶτον του πανταλόνι;

(Gustave Droz.)

K.

ΣΗΜΒΙΩΣΙΣ

Ἐν περιέρῳ μελέτης τοῦ Γάλλου ἐπιστήμονος Rognard περὶ τῆς μορφινομανίας μαθαίνομεν ὅτι ἡ χρῆσις τῆς μορφίνης ἤρξατο ἐπικεινομένη ἀπὸ πάσας τὰς κοινωνικὰς τάξεις ἀπὸ τοῦ τελευταίου Γαλλογερμανικοῦ πολέμου. Ὄντως, διαρκούτος τοῦ πολέμου, οἱ Γερμανοὶ ἰατροὶ, ὁσάκις δὲν ἐπῆρουν εἰς περιποίησιν τῶν τραυματιῶν, κατηνάσιν συνηθέστατα τὰς ὀδύνας τῶν ἐστερημένων ἐτέρας περιθάλψεως δυστυχῶν δι' ὑποδορίων ἐνέσεων μορφίνης. Ὡς ἐκ τούτου οἱ πληγωμένοι, εἰ καὶ τὰ τραύματά των ἐπεδέχοντο ἀτελῶς, δὲν γινόταντο πένους, ἠδύνατο δὲ νὰ ἀναμένωσι τὰς ἀποτελεσματικὰς βοηθείας ἐπὶ πλείστας ὥρας καὶ ἐνίοτε ἐπὶ μίαν ἢ δύο ἡμέρας. Ὅλιγον κατ' ὀλίγον ἤρξαντο προστρέχοντες εἰς ταύτας ἐνέσεις ἐν τῆς γερμανικῆς νοσοκομείοις καὶ βραδύτερον ἐν τῆς γαλλικῆς δι' ἕκαστον τραυματίαν κατὰ τὰς ἐπιθέσεις καὶ τὰς ἐγχειρήσεις. Ἡ μέθοδος αὕτη καθίστα εὐκολωτέραν τὴν μεταφορὰν τῶν τραυματιῶν καὶ ταχύτεραν διὰ τοὺς νοσοκόμους, ὀλιγώτερον δὲ ὀδυνηρὰν δι' αὐτοὺς τοὺς τραυματίας· διότι ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς μορφίνης ἠδύνατο νὰ ὀδοκορῶσιν οἱ ἀσθενεῖς ἐπὶ ὀλόκληρον ἡμέραν, χωρὶς νὰ παρίσταται ἀνάγκη νυχθημέρων καὶ πολυῶρων σταθμῶν, ὅπως ἀποφεύγων οἱ πληγωμένοι τοὺς παρατεταμένους κλονισμούς.

Μετὰ τὸν πόλεμον, ἐπανελθόντες εἰς τὰς ἐστίας των οἱ στρατιῶται οἱ ὑπαχθέντες εἰς τὴν διαίτην ἐκείνην τὴν τέσιν γλυκαίαν δι' αὐτοὺς, ἀπέκτησαν τὴν κακὴν ἔξιν νὰ προστρέχωσιν εἰς ἐνέσεις μορφίνης, ὁσάκις ἐπασχον ὑπὸ νευραλγίας ἢ ὑπὸ ἐτέρου δεινοῦ. Βαθμῶδ' ἐπέξετειναν τὰ ἀπατηλὰ εὐεργετήματα τῆς μορφίνης εἰς τὰς οικογενεῖάς των, εἰς τοὺς φίλους καὶ γνωρίμους, καὶ μέγας ἀριθμὸς ἀνθρώπων κατέστησαν οὕτω μορφινομανεῖς. Τῆς αὐτῆς μεθόδου ἐγένετο χρῆσις ὑπὸ τῶν ἰατρῶν καὶ κατὰ τὸν τελευταῖον Ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον.